

petak, 26.04.2002.

[Otvorena sjednica]

[Optuženi su ušli u sudnicu]

... Početak u 14.23h

SUDSKI SLUŽBENIK: [simultani prevod] Ustanite, molim.

Međunarodni krivični sud za bivšu Jugoslaviju zaseda.

Izvolite sesti.

SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Molim Vas da najavite predmet.

GĐA SEKRETAR: [simultani prevod] Da, časni Sude. Ovo je predmet IT-99-36-T, *Tužilac protiv Radoslava Brđanina i Momira Talića*.

SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Dobar dan, gospodine Brđanin. Da li me čujete na jeziku koji razumete?

OPTUŽENI BRĐANIN: Dobar dan, časni Sude. Čujem i razumijem.

SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Hvala Vam. Izvolite sesti.

Generale Taliću, dobar dan i Vama. Da li me čujete na jeziku koji razumete?

OPTUŽENI TALIĆ: Dobar dan, časni Sude. Čujem na jeziku koji razumem.

SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Hvala Vam. Izvolite sesti.

Molim da se Optužba predstavi.

GĐA KORNER: [simultani prevod] Dobar dan, časni Sude. Ja sam Joanna Korner. Sa mnom je asistent, gospođa Gustin.

SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Dobar dan i vama.

Molim da se Odbrana Radoslava Brđanina predstavi.

G. ACKERMAN: [simultani prevod] Dobar dan, časni Sude. Ja sam John Ackerman i sa mnom je gospođa Jevtović.

petak, 26.04.2002.

Predmet br. IT-99-36-T

Ovaj transkript je izrađen na osnovu zvaničnog zvučnog zapisa na jeziku regiona, načinjenog tokom sudske postupke, poštujući *verbatim* pravilo (doslovan zapis, od riječi do riječi). Kako su na suđenju korišteni bosanski, hrvatski i srpski jezik (B/H/S), ovisno o izvornom govorniku odnosno prevodiocu, tako su sva tri jezika zastupljena i u transkriptu. Ukoliko se govornik na suđenju služio nekim drugim jezikom osim navedenih, zapisan je simultani prijevod prevodioca na B/H/S. Članom 33 Statuta Međunarodnog suda utvrđeno je da su radni jezici Međunarodnog suda engleski i francuski. U slučaju razlike između ovog transkripta i verzije na engleskom ili francuskom jeziku, verzija transkripta na radnom jeziku bit će mjerodavni dokument. Numeracija stranica transkripta je u potpunosti usklađena s transkriptom na engleskom jeziku.

1 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Dobar dan. Hvala Vam.

2 Molim da se Odbrana generala Talića predstavi.

3 GĐA FAUVEAU-IVANOVIĆ: [simultani prevod] Dobar dan, časní Sude. Ja sam  
4 Natasha Fauveau-Ivanović i zastupam generala Talića.

5 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Dobar dan i Vama.

6 Koliko sam shvatio, gospođa Korner ima nekakvih problema.

7 GĐA KORNER: [simultani prevod] Ima ili možda ima problema, ne znamo.  
8 Jutros smo dobili poruku od Službe za svedoke i žrtve da je gospodinu  
9 Draganoviću jako loše bilo juče i čini se da on ima srčanih problema i da je to  
10 možda bilo prouzrokovano svedočenjem ovde, tako da je jutros morao da ode kod  
11 doktora. Nakon što sam to saznala, govorila sam sa advokatima Odbrane i pitala  
12 sam ih da li se slažu da gospodina Draganovića obiđe jedan od istražitelja iz  
13 Tužilaštva. Oni su mi dali usmeno odobrenje, a s obzirom da ovaj svedok već  
14 svedoči, treba mi odobrenje Sudskog veća kako bih to mogla da učinim. Ja sam  
15 razgovarala sa gospodinom Von Hebelom, tražila sam od njega da dobije to  
16 odobrenje u naše ime i, koliko sam ja shvatila, da zbog onoga što se dešavalo  
17 poslednjih par dana, da vi, časní Sude, želite da pre svega advokati Odbrane  
18 daju svoju pismenu saglasnost. S obzirom da nije bilo mogućnosti, nije bilo  
19 vremena da se dobije ta pismena saglasnost, u međuvremenu mi nismo imali priliku  
20 da ga kontaktiramo i da ga pitamo da li je spreman da nastavi sa svedočenjem.

21 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Gospođo Korner, to nema nikakve veze sa  
22 onim što se dešavalo prethodna dva dana. I moglo bi se reći da to, ustvari, ima

1 više veze sa činjenicom da mi nismo bili tu, jednostavno, kada se to sve  
2 dešavalo. A takva jedna situacija u kojoj istražitelj kontaktira svedoka, a ne  
3 neko iz Službe za žrtve i svedoke je takva da sam ja gospodinu Von Hebelu rekao  
4 da bi možda bilo bolje da dobijem prvo Vaš zahtev napismeno, a onda saglasnost  
5 ili nesaglasnost advokata Odbrane, pre nego što počnemo sa zasjedanjem. Onda mi  
6 je bilo rečeno da nema dovoljno vremena za Tužilaštvo da bi moglo da pripremi  
7 bilo šta napismeno.

8 GDA KORNER: [simultani prevod] Ustvari, nije bio problem u tome što mi  
9 nismo imali vremena da to pripremimo, već zato što nismo imali vremena da  
10 kontaktiramo obe ekipe Odbrane.

11 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] U svakom slučaju, ja nalazim da je to  
12 malo neuobičajeno da to bude istražitelj koji kontaktira ovog svedoka, a ne neko  
13 iz Službe za svedoke i žrtve.

14 GDA KORNER: [simultani prevod] Časni Sude, ja mislim da je to zbog  
15 načina funkcionisanja ove službe.

16 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Ja lično ne znam na koji način ta  
17 služba funkcioniše. Ja sam pitao gospodina Von Hebela kako se to inače radi, čak  
18 ni on nije znao da mi kaže. Nije mogao da se seti ni jedne jedine situacije u  
19 kojoj se takvo nešto slično već desilo. Tako da sam ja rekao da bi bilo dobro da  
20 se to učini na onaj način koji sam već sugerisao.

21 GDA KORNER: [simultani prevod] Možda bi bilo dobro. Ja samo pokušavam da  
22 Vam objasnim kakva je situacija. I htela sam da kažem da bi možda bilo bolje da

1 ga pitamo kako se oseća pre nego što nastavi sa svedočenjem.

2 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Ja sam se raspitivao i rečeno mi je da  
3 se do sada to radilo na sledeći način: da je uglavnom ta Služba za žrtve i  
4 svedoke držala situaciju pod svojom kontrolom i da je o događajima obaveštavala  
5 i Tužilaštvo i Odbranu i Sudsko veće. A šta Vi sad želite da učinite, šta  
6 mislite da uradite, ja ne znam. Izvolite, prihvatiću svaku Vašu sugestiju, pod  
7 uslovom da se Odbrana njoj ne protivi.

8 GĐA KORNER: [simultani prevod] Časni Sude - ako mi gospodin Ackerman  
9 dopusti da završim ovo što želim da kažem - moram da naglasim da bi možda bilo  
10 mnogo bolje ako bi neko od osoblja Sudskog veća sada porazgovarao sa svedokom.

11 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Zar je on ovde?

12 GĐA KORNER: [simultani prevod] Da, ja mislim da jeste. Dakle, ako je on  
13 tu, možda bi bilo dobro da se neko od tih ljudi raspita kakvo je njegovo  
14 zdravstveno stanje i da li je u stanju da nastavi sa svedočenjem danas.

15 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Da li imate kakvih prigovora da ja  
16 uputim sekretara da se time pozabavi?

17 G. ACKERMAN: [simultani prevod] Nemam ništa protiv.

1 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Molim sekretara da to učini i molim da  
2 svedoku jasno kaže da, ako oseća da nije u stanju -

3 Da, izvolite, gospođu Fauveau, recite.

4 GĐA FAUVEAU-IVANOVIĆ: [simultani prevod] Mi nemamo prigovora.

5 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Ja sam mislio da je sve u redu.

6 GĐA FAUVEAU-IVANOVIĆ: [simultani prevod] Ja nemam prigovor u vezi sa  
7 time, ali imam prigovora u vezi sa nečim drugim, vezano za ono što je rekla  
8 gospođa Korner. Mi smo jutros bili na pretresu do 12.00 sati i posle toga smo  
9 bili u prostoriji za advokate, i niko nas nije kontaktirao u međuvremenu.

10 GĐA KORNER: [simultani prevod] Da, slažem se sa time. Niko nije  
11 kontaktirao Odbranu zato što smo u međuvremenu pokušali da nađemo gospodina Von  
12 Hebela, i to je bilo negde oko 10.00 sati /?1.00h/. I zbog toga smo mislili da u  
13 svakom slučaju nećemo moći da to sredimo u tako kratko vreme.

14 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] S obzirom da nema nikakvih prigovora,  
15 molim gospođu Chuqing Chen da kaže svedoku da, ako se ne oseća dobro, da može  
16 slobodno to da kaže i da ga oslobodimo za danas.

17 Izvolite, gospodine Ackerman.

18 G. ACKERMAN: [simultani prevod] Hteo bih samo nešto da kažem, kako bi to  
19 ušlo u zapisnik. Može da se pojavi situacija u kojoj će biti potrebno da se neke  
20 stvari rešavaju po hitnom postupku. Ja smatram da je gospođa Korner jedan vrlo

1 dobar i častan advokat. Međutim, kad ona kaže da je ona sa mnom razgovarala i da  
2 ja nemam nikakvih prigovora, onda Vi to možete shvatiti kao nešto što je  
3 istinito, zato što to sasvim odgovara istini.

4 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Gde je svedok? Da li je on blizu  
5 sudnice?

6 GĐA KORNER: [simultani prevod] Da, tu je. To će brzo biti učinjeno.

7 Htela bih samo još nešto da vam kažem u vezi sa svedocima, ne za sledeću  
8 nedelju, nego za onu sledeću nedelju. U ponedeljak, 6. maja, mi nećemo zasedati,  
9 a svedok 7.224, koji bi tada trebalo da svedoči, Vi ćete danas dobiti njegovu  
10 izjavu. To je jedan od svedoka iz humanitarnih organizacija.

11 Zatim, u petak, 10. maja, ćemo održati pretres u vezi sa novinarom. I  
12 ako nam preostane neko vreme, onda bismo možda mogli rešiti i neke druge  
13 administrativne probleme.

14 Ja se samo pitam da li biste nam mogli dati neke upute u vezi sa tom  
15 situacijom, s obzirom da gospodin Draganović neće završiti sa glavnim  
16 ispitivanjem ove nedelje. On bi trebalo da se vrati 13. maja. Tako da, ako mi  
17  
18  
19  
20  
21  
22  
23  
24  
25  
26  
27  
28  
29  
30

1 završimo do 13. maja sa glavnim ispitivanjem, da li će preostala tri dana biti  
2 dovoljna za unakrsno ispitivanje? Ja bih tu tražila, ustvari, da mi advokati  
3 Odbrane kažu šta misle o tome.

4 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Da, izvolite, gospodine Ackerman.

5 G. ACKERMAN: [simultani prevod] Što se mene tiče, ja sumnjam da mogu da  
6 odgovorim na to pitanje. Još uvek nisam čuo celokupno glavno ispitivanje, ono  
7 još nije gotovo. Za ovo što sam do sada čuo je možda moguće da to obavim vrlo  
8 brzo. Ali ne znam šta će još doći, tako da je vrlo verovatno da će to duže  
9 trajati.

10 GĐA FAUVEAU-IVANOVIĆ: [simultani prevod] Mislim da će mi u najgorem  
11 slučaju biti dovoljan jedan dan.

12 GĐA KORNER: [simultani prevod] Časni Sude, videćemo šta možemo da  
13 učinimo u vezi sa time, u vezi sa narednim svedokom. Možda bismo mogli u  
14 međuvremenu da održimo taj pretres u vezi sa pravnim pitanjima, pa onda da  
15 sačekamo.

16 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Gospođo Korner, ono što je važno,  
17 koliko je god moguće, je da se pokuša da se svedoci ovde dovedu i da ih se što  
18 je moguće kraće vreme drži u Hagu. Da bi se to postiglo mora se dobro planirati,  
19 Vi morate da dobro planirate te stvari. Ono što Vam je sada Odbrana rekla je  
20 možda dovoljno da Vi znate na čemu ste, otprilike, u vezi sa tim svedocima.

1           GĐA KORNER: [simultani prevod] Ono o čemu se radi je sledeće: nijedan od  
2 tih svedoka neće svedočiti direktno protiv optuženih. Naravno, dobro, tu je još  
3 jedan svedok koji će direktno svedočiti o prisustvu generala Talića na jednom  
4 sastanku, kao što je to svedočio i ovaj sadašnji svedok. Međutim, ti ostali  
5 svedoci će govoriti uopšte o događajima koji su se desili u Sanskom Mostu, a da  
6 neće pokušati svedočenjem da direktno impliciraju optužene.

7           Ja mogu da izvedem dosta dokaza kroz te svedoke i na taj način bi sve to  
8 moglo da se ubrza.

9           SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Da, izvolite, gospodo Chuqing Chen?

10          GĐA SEKRETAR: [simultani prevod] Ja sam uz pomoć prevodioca upravo  
11 porazgovarala sa sudijom Draganovićem i on mi je rekao da je u potpunosti  
12 spreman da nastavi sa svedočenjem.

13          SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Hvala Vam. Da li želite još nešto da  
14 kažete pre nego što krenemo sa svedokom?

15          G. ACKERMAN: [simultani prevod] Da, časni Sude. Ja to sada želim da  
16 kažem zato što ne bih želeo da mi se jednog dana prigovori da je to trebalo da  
17 kažem, a da nisam. Dakle, ja još uvek očekujem da dobijem odgovor na pismo koje  
18 sam uputio humanitarnoj organizaciji. Proteklo je dosta vremena, više nego  
19 dovoljno za to, i plašim se - i ja to sada kažem da bi ušlo u zapisnik - plašim  
20 se, dakle, da Vaša odluka da se njima dozvoli da svedoče pre nego što ja  
21 ugovorim šta je potrebno sa njima, da je to kod njih stvorilo pogrešan utisak da

1 nema potrebe da odgovore na moje zahteve. Dakle, možda bi bilo dobro da Vašu  
2 odluku razmotrite ponovo, zato što ne znam šta to sve može prouzrokovati. Ja ne  
3 znam kakva će biti situacija ali, pošto imamo još nedelju ili više vremena pre  
4 nego što do toga dođe, možda je ovo dobar momenat da to kažem.

5 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Izvolite, gospođu Fauveau.

6 GĐA FAUVEAU-IVANOVIĆ: [simultani prevod] Da. Ja se slažem s ovim što je  
7 rekao gospodin Ackerman. Mi smo takođe stupili u kontakt sa tom istom  
8 humanitarnom organizacijom, ali još uvek nismo dobili nikakav odgovor u vezi sa  
9 time da li žele da sarađuju sa nama ili ne.

10 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Hvala Vam.

11 Izvolite, gospođu Korner.

12 PREVODITELJICA: Gospođa Korner nije uključila mikrofona.

13 GĐA KORNER: [simultani prevod] Imamo još jednog svedoka za kojeg smo već  
14 bili odredili datum svedočenja. To je svedok 7.52. On nije zaštićen svedok, ali  
15 neću spominjati njegovo ime. To je jedan preduzetnik koji će svedočiti -

16 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] 7.52?

17 GĐA KORNER: [simultani prevod] Da. On bi trebao da svedoči u petak,

21. juna i u ponedjeljak, 24. juna, ako to bude potrebno. On će takođe svedočiti i u predmetu Stakić. To je jedan od onih svedoka za koje smo mi tražili da se prihvati vanpretresni iskaz.

SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Dakle, Vi predlažete, šta?

GĐA KORNER: [simultani prevod] Da se održi glavno ispitivanje u petak, 21. juna.

SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Da li ste vi sigurni da mi tada zasedamo?

GĐA KORNER: [simultani prevod] Da, zato što je nedelja dana pre toga slobodna, tada ne radimo.

SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] U redu.

Možete li sada uvesti svedoka, molim Vas?

GĐA KORNER: [simultani prevod] Ako Vi mislite da bi možda mogli ranije da završimo danas sa pretresom, iako je svedok u stanju da nastavi, onda to možemo učiniti.

SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Ja sam juče rekao da pokušavam da držim četvoro očiju otvorenih, kako bih pratio sve šta se dešava. Ako vidim da se ovo ponovi, ono što sam jednom prilikom primetio na ekranu, ako se to ponovi, onda ćemo mi prestati sa zasedanjem.

1 [Svjedok je ušao u sudnicu]

2 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Dobar dan, gospodine. Ponovo Vam želim  
3 dobrodošlicu i molim Vas da još jednom pročitate svečanu izjavu. Izvolite.

4 SVJEDOK: /?Pre/ svega, dobar dan. Hvala Vam.

5 Svečano izjavljujem da ću govoriti istinu, cijelu istinu i ništa osim  
6 istine.

7 SVJEDOK: ADIL DRAGANOVIĆ [nastavak]

8 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Možete sesti.

9 I pre nego što nastavimo, sekretar Vam se malopre obratio, razgovarao je  
10 sa Vama kako bi se uverio ne samo da ste u stanju da svedočite već i da se  
11 osećate sposobnim da to učinite. Sekretar me je obavestio da se Vi dobro  
12 osećate, da nemate nikakvih problema u vezi sa nastavkom današnjeg svedočenja.  
13 Da li je to tačno?

14 SVJEDOK: Upravo tako.

15 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Takođe, ako u bilo kom trenutku tokom  
16 ovog poslepodneva, tokom ovog pretresa, ako se osetite loše, ako se osetite  
17 umornim ili da više niste, iz bilo kog razloga, u stanju da svedočite, molim Vas  
18 da nam slobodno to kažete. Ovo je vrlo specifičan Sud, koji se bavi vrlo  
19 posebnom vrstom događaja, i mi imamo puno razumevanje za sve što se može desiti.  
20 Ja govorim i u ime Odbrane i u ime Tužilaštva. Ovde niko ne želi da Vas dovede u  
21  
22  
23  
24  
25  
26  
27  
28  
29  
30

1 tešku situaciju i da Vaše svedočenje pretvori u jedno negativno i neugodno  
2 iskustvo.

3 Dakle, gospođa Korner će sada nastaviti sa glavnim ispitivanjem. I kao  
4 što sam ja već rekao, ako budete želeli da prekinemo u bilo kom trenutku,  
5 slobodno recite.

6 Ispituje gđa Korner: [nastavak]

7 [Tužiteljica ispituje putem prevodioca]

8 P: Ja bih, gospodine, sada želela da Vam postavim nekoliko pitanja o  
9 Manjači. Želela bih da Vas pitam o saslušavanjima koja su tamo vođena. Pre  
10 svega, kako su Vas saslušavali. Da li ste Vi tamo dali kakvu izjavu?

11 O: Jesam, dao sam izjavu. Izvodili su nas često na saslušanja.

12 P: Vi ste nam rekli da ste dali izjavu. Da li je to nekakav dokument  
13 koji ste Vi potpisali?

14 O: Ja sam dao izjavu, jednu. Ništa nisam potpisao. To je nakon osam  
15 dana, poslije izlaska iz te samice, konjušnice. Odveli su nas na ispitivanje  
16 sviju, poslije tih batinanja. I tamo smo čekali, kod... ispred te komande. I onda  
17 su nas, jednog po jednog, po grupama, uvodili kod različitih ispitivača. Tu bi  
18 prethodno bilo fizičko maltretiranje, ponaosob. Mene je ispitivao - to je bio  
19 prvi put na Manjači - jedan oficir u uniformi, čovjek starosti oko 50 godina.  
20 Imao je brkove, prosijed. To je prvi put.

21 P: Želela bih da se za sada usredsredimo na te izjave koje ste Vi  
22 davali. Vi ste nam rekli da su Vas ispitivali o oružju i sličnim stvarima. Da li  
23 ste Vi ikada priznali kao istinite, neke stvari koje to ustvari nisu bile?

1 O: Ja sam uvijek govorio istinu. Ja se nisam plašio. I tada sam rekao  
2 da... da smo živjeli u skladnim odnosima, u dobrim odnosima, međunacionalnim, da  
3 nije bilo nikakvih problema, da sam čitav život proveo tako - školovan u  
4 zajedništvu, stanovô po domovima zajedno sa svim nacionalnostima, družio se s...sa  
5 svim nacionalnostima, da nisam gledao ko je Srbin, ko je Musliman, ko je Hrvat,  
6 ili bilo koje vjere. Čak nisam ni znao razlikovati ljude po vjeri, jesu li jedno  
7 ili drugo ili treće. Govorio sam da sam bio profesionalac u poslu, da sam posao  
8 korektno izvršavao, u skladu sa zakonom i ustavom države.

9 P: U redu. Da li Vi znate, ili Vam je bilo rečeno, da je neko od tih  
10 koji su bili saslušavani priznao da je učinio nešto što nije učinio, i to zbog  
11 toga što su ga tukli i pod silom?

12 O: Mislim da su ljudi potpisivali izjave, a da uopće ne znaju šta  
13 potpisuju. Ja sam takođe potpisô neku izjavu tek nakon možda mjesec dana. Nisam  
14 smio gledat' šta je. Samo su me izveli, znači, nakon mjesec dana, a prije toga  
15 su me izvodili još nekoliko puta. I tu izjavu sam potpisô, ja ne znam zapravo  
16 šta sam potpisô. Nit' mi je čitao, nit' sam ja smio da čitam. Jer su ljudi  
17 batinati, kad su god bili izvedeni.

18 P: Postaviću Vam jedno pitanje koje će Vam možda izgledati smešno i  
19 glupo. Ali zbog čega ste Vi potpisali tu izjavu koju niste ni pročitali i za  
20 koju niste znali šta sadrži?

1 O: Ne znam st... zbog čega sam i d... I pitam se uvijek zbog čega sam, zašto  
2 nisam pročitô i tu izjavu. Međutim, osjetio sam tog trenutka da je u pitanju  
3 odluka da li ću biti živ ili mrtav, jer su upravo došli ispitivači iz Sanskog  
4 Mosta. Pitali su me s... pitali su me da li sam bio na jednom sastanku policije,  
5 gdje je bio Avdo Hebib iz Sarajeva. Ustvari, nisu me pitali jesam bio, nego oni  
6 su rekli da sam bio, i već da sam učestvovô u formiranju policije muslimanske. I  
7 tu su bile nekve /sic/ njihove konsultacije, jer su bili i predstavnici... bio je  
8 jedan Rodić iz Prijedora, Jugoslav. Oni su izlazili vani. Ja sam bio u strahu  
9 šta će se desiti. Jer očekivô sam da ću bit' ubijen.

10 P: Hvala Vam. A sada, rekli ste nam jučer šta Vam se desilo, a sada bih  
11 Vas upitala nešto o tome šta se desilo nekim drugim ljudima, u pogledu tuče. A  
12 pitanjem smrti ću se baviti kao odvojenom temom. Da li ste vidjeli druge ljude  
13 kako ih prebijaju?

14 O: Ja ću pokušati da o tome malo govorim duže, molim Vas, jer to  
15 iziskuje i potrebu da se koncentrišem i da o tome govorim. Jer juče nisam  
16 dovoljno kazao, o čemu sam razmišljao sinoć. Teško je u nekoliko rečenica to  
17 ovdje kazat'. Kakva su bila fizička zlostavljanja, tuče, to ja nisam nikad u  
18 svom životu do tada vidio ni na filmu najgore vrste. Razumijete? Da mogu ljudi  
19 onako tući ljude. To su ubi... udaranja na smrt, jednostavno rečeno. Svaku noć,  
20 odnosno svaki dan su bila masovna premlaćivanja. To je naročito bilo, znači,  
21 prva dva mjeseca. Ja sam juče pričao o konjušnici. To je stravično, u toj

konjušnici, kakva su bila premlaćivanja, jer su u međuvremenu doveli nekoliko grupa. Jer mi smo iz Sanskog Mosta doveženi /sic/ 23, onda su jednu noć doveli grupu od Jajca, mr... od Mrkonjić Grada. Svaku grupu, po dva tri čovjeka su dovodili tamo. To su takva premlaćivanja sa raznim predmetima, ljudi su krvavi bili.

Onda su doveli jednu veću grupu, isto u toj... konjušnicu, negdje oko 60-70 ljudi, pa su nas sviју ugurali. Onda su nas sviју tukli, opet, negdje oko 2.00h ili 3.00 sata noću, u toj konjušnici. Ti ljudi su, ja mislim, dovedeni od Ključa, ovaj. Tu su bili stariji ljudi, tu su bili... Neshvatljivo. I tuče kablovima, tuče drvetom, tuče kundacima, čizmama. Kad su n... kad smo već prešli u štalu.

A htio bi' još jedan... jedan detalj opisati samo, dok smo bili u konjušnici. Jedan... jedno jutro, prije nego što ćemo otić' na to ispitivanje, izveo nas je taj vojni policajac - zloglasni, da kažem - Bula. Bili smo u grupi. Znači, on nas je izveo, morali smo dići ruke uvis sa tri prsta, i to ova tri prsta, ovako. I u krug smo stali. I onda nas je tjerao da moramo, tako sa podignutim rukama, padati na zemlju sa tijelom, jedan po jedan, i da moramo naglas reći: "Ja ljubim ovu srpsku zemlju. Ja sam srpsko kopile. Ovo je srpska zemlja." To je bilo za mene najveće poniženje. Ja bi' volio metak nego da to kažem. Ali nisam mogô metak dobiti jer su... batine, teške batine. Jer ako je neko pogrešno pao ili nešto pogrešno rekao, odmah bi ga prebijali tu. On bi udarao u stomak, u glavu, pesnicama.

Jedan stari čovjek ispred mene, koji nije imao više od 40 kilograma - ja mislim da je bio negdje od Mrkonjić Grada - možda je imô negdje između 60 i 70

1 godina. Ta mi je slika ostala upečatljiva. On je prije mene padao. Međutim, on  
2 nije znao ovako pokazat' rukama, nego je on obratno; znači, prvo je pokazao  
3 ovaj... od mali prst, ova tri prsta. Taj Bula je na njega povikao i skočio mu sa  
4 čizmom u stomak. Čovjek je dole pao, jauče, plače. On je po njemu: "Diž' se,  
5 ponovo pokaži kako se tri prsta pokazuju!" Čovjek više nije mogao ni ustati'. On  
6 je ispred mojih očiju njemu nagazio petom, tu kod bubrega na ovu slabinu -  
7 znači, ovdje gdje nema kosti, gdje je samo koža, kod njega je samo koža jer on...  
8 on je bio vrlo mali čovjek i vrlo malo kilograma je imô - i on se okrenuo sa  
9 petom na tom njegovom dijelu, gdje mu je bubreg. To je bilo strašno. Ja viš' ne  
10 znam šta je s tim čovjekom bilo. Naravno, i ja sam pao i to isto uradio.

11 Ovo sam samo da Vam kažem te detalje načina na koji su nas tukli,  
12 premlaćivali, ponižavali. Morali smo tu pjevat' četničke pjesme, razumijete?

13 Kad sam bio prebačen u štalu, nakon tog prvog ispitivanja, ja sam bio,  
14 da kažem, sav u... u plavoj boji, ili ne znam kojoj, i crnoj i plavoj i crvenoj,  
15 od lica, leđa, prsa, noge, stomak, sav u podljevima krvnim, da kažem. Ne samo  
16 ja, nego svi koji su sa mnom ušli tada u štalu. Kad sam ušao u štalu, vidio sam  
17 da su ti isti lj... ljudi u štali, kojih je moglo biti tada oko 300, isto tako su  
18 svi sa podljevima, po leđima m... od uboja, po prsima. Svaki dan su dolazili ti  
19 vojni policajci, a tu je prednjačio taj Bula i jedan Zoka, plavi; pošto je bio  
20 još jedan crni Zoka. I drugi policajci, al' oni su... I Siniša. Te tri osobe su  
21 prednjačile u fizičkom zlostavljanju i maltretiranju ljudi. Tih dana su svaku  
22 noć dolazile grupe, manje ili veće, po danu ili noću. Niko od ljudi nije ušao

1 u logor da nije bio pretučen, pretučen fizički da je sav bio crn, crven, krvav,  
2 sa podljevima, sa prelomima rebara, i slično. Ja Vam mogu nabrajati masu ljudi  
3 koje znam, koji su ušli u logor p... sa takvim ozljedama, povredama.

4 Unutar logora, štala, svaki dan po nekoliko puta fizička maltretiranja,  
5 tuče, i to redom. Ulazili su po dva-tri puta u toku dana. I to redom. Najgore bi  
6 platili oni koji su bili u srednjem redu, tj. na betonu. Jer kad uđu na vrata,  
7 onda tuku redom i dok se ne umore. Kad se umore, odu pa se ponovo vrate, pa  
8 nastave. Neke ljude su stalno tukli. Znači, tih dana su stalno ih tukli. Svaki  
9 dan. Ljudi su imali strahovite povrede. Kad je Međunarodni crveni križ došao da  
10 nas prvi put vidi, nema čovjeka koji nije imao teške povrede po tijelu, uboje u  
11 leđima, uboje s... na licu, uboje na prsima. Ljudi su doživjeli takve povrede da  
12 je to neviđeno.

13 Najgore dolazi noć. Uveče ne zna se ko će sutra preživjeti. Ja nisam  
14 spavao nijednu noć više od 40 dana, možda i 60, ne znam tačno. Nije bilo  
15 spavanja. Dolazili su često pijani. Prvo n... dođe neki... neki mir oko... pred noć,  
16 neki mir, težak mir. Onda počnu psi da se čuju, koji su okolo logora. To je  
17 stravično. I onda oni dolaze. I u svaku štalu dolaze. Pošto su tek tri štale  
18 bile popunjene, znači, tada, u prvom logoru, prvo bi došli u jednu, pa drugu, pa  
19 treću štalu. I premlaćivali. Svaku noć su izvodili 10 do 20 ljudi, možda i više,

1 teško mogu kazat'. Mi čujemo, u donjoj štali, kad biju ljude iz gornje štale.  
2 Obično su ih prozivali sa vrata da iziđu, po imenu i prezimenu, i morali su  
3 ljudi izlaziti napolje iz štale, ispred štale. I onda počinje tuča. Ne znate šta  
4 je gore, ili to slušati, tu tuču, tu jauke, tu stravičnu tuču. To kao kad uzmete  
5 veliki ćilim pa ga negdje objesite i onaj klofer – ako ste to nekad radili ili  
6 čuli – pa kad najjače to tučete. Čujete takve odjeke udaraca u ljude. To su  
7 stravični jauci, plač, udari u vrata od štala.

8 Nekad su izvodili ljude van logora tih prvih mjesec dana. Gore je bila,  
9 iznad logora, jedna nadstrešnica, gdje su im bila voz...vozila. O... I tu su onda  
10 izvodili jer su iskupljali se tu, veći broj, i premlaćivali. Naročito ljudi iz  
11 Ključa, tu su njih izvodili.

12 Izvinjavam se, trenutak.

13 Kada završe tuču u... p...prve štale, onda dolaze na red druga štala, u...  
14 srednja štala. Isto otvaraju vrata, p...prozivaju ljude iz te štale, da iziđu.  
15 Ljudi moraju izići. Taj spisak daju dežurnom štale, logorašu, koji je na  
16 vratima. I taj čita spisak. I isto tako, na...nastaje tuča koja traje pola sata,  
17 40 minuta, ili... ili ne znam koliko, teško kazati.

18 Onda dolazi na red donja štala. Ili su radili obratno. Uglavnom, nije  
19 bilo noći bez prozivke, bez tuče. U toku noći ljudi se vraćaju u štalu puzajući,  
20 unos...unose ih drugi. Jer poslije tuče onda ih narede da se unutra ubace, u

1    štalu. Dešavalo se da bude veći broj tih koji tuku. Mi ne znamo ko sve  
2    učestvuje, ali tu su uglavnom prisutni vojni policajci, Bula, taj Zoka plavi,  
3    Špaga i ostali koje ću pomenuti imena. Dolazili su vojnici u uniformama. Ja sam  
4    spomenuo jednog sa punom opremom, sa šljemom na glavi, gore sa nekim... nekim  
5    ukrasom - ja nisam vojnik pa ne znam - sa onim š... maskiranim što sakrije se  
6    šljem negdje. I koji je spremljen borčin /sic/ srpski. On... takvih je dolazilo,  
7    više puta, da tuče ljude. Ja ne znam odakle su dolazili, da l' iz kasarne dole  
8    il' je bilo tu u kasarni, oko, straža, i tako dalje.

9            Kad su počeli o... da stražu drže policajci, rezervni policajci koji su  
10    dolazili iz stanica javnih bezbjednosti pojedinih općina, mogu kazati da su  
11    Ključani bili ti koji su premlaćivali. Znači, zajedno sa vojnim policajcima.  
12    Dočim mogu kazati da nisam primijetio da su ovi policajci, koji su došli iz  
13    Sanskog Mosta, da su oni učestvovali u premlaćivanju, na takav način, ljudi, kad  
14    su držali stražu. Nisam čuo ni... ni od koga o...od... od logoraša.

15            Ta... takve te tuče, kažem, one su dugo trajale. Umore se nekad, upadnu  
16    dole u boks, pa po redu. Pa dokle dođe. Neko ima sreću pa stane, ovaj, pa ne...  
17    ne... ne dobije taj put; međutim, dobije drugi put.

18            Svake nedelje - odnosno, svake sedmice, ja ne znam, čini mi se da je  
19    bila nedelja - onda su masovno dolazili, izgonili su nas sviju iz štala vani,

1 da se moramo brzo postrojiti po 10 i da moramo tu čučnut', pognut'. I oni ulaze  
2 po štalama da vrše pregled štale. Svake sedmice, znači. I vršili su pregled da,  
3 kobajagi, nemamo šta, da nismo šta tu donijeli. Sve nam tamo, ovaj, razbacaju,  
4 pretražuju, ne znam šta pretražuju. E, onda je prozivka ispred ulaznih vrata  
5 svake štale. I po toj evidenciji prozivaju jednog po jednog da ulazi. Svaki  
6 čovjek mora brzo ući, inače ga prebiše. I kad ulazi, na vratima, vrše pretres  
7 svakog čovjeka. Svaki mora da stane ovako, da se raskorači, i tu je onda  
8 premlaćivanje usput. Znači, dok traje pregled, tu je premlaćivanje. I onda puste  
9 čovjeka da... da uđe unutra. I to svaki čovjek prođe, takav tretman. To je, znači,  
10 bilo svake sedmice i svako od nas je batine primao. Znači, nije bilo čovjeka  
11 koji nije primao batine. Nekad su te batine bile žešće i dugotrajnije, a nekad  
12 nešto blaže.

13           Zatim, dešavalo se vrlo često, kada kiša pada onda nas sviju istjeraju  
14 iz štala, vani, isto da stojimo i da pokisnemo. Znali smo stajati po dva do tri  
15 sata na kiši. I kada smo potpuno mokri, onda bi nas utjeravali u štale. Naravno,  
16 u štali je zemlja, i beton, i voda, i moramo tako leći. Šta je to, ja ne znam.  
17 Odnosno, znam, jer svaki čovjek mora doživjeti da se ta odjeća na njemu osuši. A  
18 kako da se osuši? To traje danima, sušenje.

19           Htio bi', dozvolite mi, još da opišem - znači, dok sam bio u toj štali,

1 pa kad dovode grupe tih ljudi, jadnih ljudi koji su dovedeni sa njiva, iz kuća,  
2 iz... ne znam odakle sve nisu, iz o... iz autobusa čak su vađeni, pa su dovedeni,  
3 razumijete, tu. U tu moju štalu, gdje sam bio, u broj 1, donja štala, nakon  
4 nekoliko dana doveli su grupu iz Ključa, velika grupa. To je stravično. Ljudi  
5 ulaze unutra. Mrak je bio, oni su upalili nekako to svjetlo. A rijetko ga inače  
6 pale, a tad su ga upalili. Oni su te ljude u šleperu dotjerali, iz Gornje  
7 Sanice. Uzrast tih ljudi bio je od 16-17 godina do... do 70-80. Bilo je i staraca  
8 koji su senilni bili. Prem...premlaćivanja vani, unutra jurnjava. Ubacuje ih na  
9 vratima, tuku kako koji ulazi. Treba proći kroz onu ogradu metalnu, da se čovjek  
10 sagne. Ubi... po leđima udaraju, drvetom, daskom, ne znam čim. Ugurali su ljude u  
11 te tamo boksove. Nisu mogli svi stati. Utjerali su grupu u naš boks. Ja sam bio  
12 do... do zida okrenut, u dnu štale. Onda su ove ljude na drugu stranu od jarka,  
13 kuda osaka teče, na drugu stranu su ih tjerali da... da tu moraju odmah zaleći,  
14 leći i glavu dole. Znae kako je to izgledalo, to je prostor od jedan metar,  
15 nema više. I to dole šoder, kamen, cirka 3-4 centimetra /sic/ debljine, onaj  
16 oštri, mljeveni. A od... i to pola, a od pola je beton jedno 10 centimetara viši  
17 nivo, pa jedno pola metra tog betona. I ljudi moraju leći u taj šoder, ja to  
18 gledam svojim očima, razumijete, jer su nam dozvolili da... da... da sjedimo i da  
19 moramo gledati dole, ne smijemo gledati u to. Ali sam ja gledao, krišom. Vidio

1 sam te momke, te ljude stare. Ljudi guraju glavu u onaj šoder, licem dole. To  
2 čovjek ne može zamisliti, jednostavno, da se to tako može raditi. Te ljude sam,  
3 naravno, sve upoznao tu, vidio sam. Tu su povrede bile užasne. Prošli su isti  
4 put, svi smo prošli isti put. Svaki dan ista maltretiranja, prozivanja,  
5 odvođenja na ispitivanja, tuče. Odvođenje u samicu, izolaciju, tuče. Koga odvedu  
6 u samicu... uvijek je samica puna ljudi. Dovode ove, dovode one. Svi moraju proći  
7 samicu. U samici je tuča svaku noć. Samica je daleko oko 50 metara od mene. Mi  
8 čujemo svaki jauk, svaki udarac. Mi u štali, kol'ko nas ima, to preživljavamo,  
9 tu stravično. Ne znate je li gore slušati il' da vas bije.

10 Ljudi su zadobil... mnogi ljudi su zadobili takve neviđene povrede. Sa tim  
11 povredama su izišli, koji su preživjeli. Neki su ubijeni. Neki su odvedeni, da i  
12 ne znamo kud.

13 Ali m...mogu samo da kažem da je to logor smrti bio. Bio je logor smrti da  
14 nas sviju tu pobiju, to je bio cilj, da nas unište, da ne postojimo. Tako su nam  
15 i govorili.

16 P: Ko vam je to govorio? Ko vam je rekao da je cilj da više ne  
17 postojite?

18 O: Govorili su nam vojni policajci koji su svakodnevno ulazili, koji su  
19 imali pripremljenu propagandu da nam to govore, da nam govore da nismo narod, da  
20 nam govore da ćemo biti Palestinci, da ćemo proći gore od njih, da mi hoćemo  
21  
22  
23  
24  
25  
26  
27  
28  
29  
30

1 državu - eto nam država. Govorili su: "Ma, eto vam vaš Alija Izetbegović," i  
2 tako dalje, i tako dalje. Svakodnevno su imali pripremljenu govoranciju i kad  
3 kovo... kad dolaze govorit', onda su batinanja. To je... to je trajalo... to je  
4 trajalo sve tako, kažem, nekih 60 dana, 70 dana, teško je reći. Ali mogu  
5 označiti nekakve... poredati nekakve periode, do onog ubojstva Omera Filipovića i  
6 d... i... i drugih još nekoliko, da se onda neke stvari... odnosno, do registracije od  
7 strane Međunarodnog crvenog križa, do pojave novinara. Jer kad su došli novinari  
8 i Međunarodni crveni križ, stvari su se m... promijenile. Međutim, ja nisam  
9 zaspao, zaboravio sam bio spavat'. Kada dolazi noć, dolazi smrt. Ja nisam  
10 očekivao da ću preživjeti. O tome se može govoriti jako dugo. Ja bih još mogao o  
11 tome govoriti, ali mislim da će i drugi govoriti o tome, drugi logoraši.

12 Pošto ćete me pitati o... o ubijen... ubijanju, i tako dalje, o tome ću  
13 odgovarati na Vaša pitanja.

14 P: Dobro. Prije nego što pređemo na to, mogu li Vas upitati ponešto o  
15 par stvari koje ste spomenuli? Prvo, spomenuli ste ovog čovjeka koji se zove  
16 Buda.

17 O: Bula.

18 P: Bula. Da li znate koje je bilo njegovo pravo ime?

19 O: Ja mislim da se on zove Bulatović Željko. Ali nisam opet potpuno  
20 siguran, jer oni su krili svoja prava imena. Oni su se predst... ustvari, oni su  
21 imali neke nadimke, po nekoliko nadimaka. Međutim, ja sam dokučio da se on tako  
22 zove. Ali nisam apsolutno siguran. Jer on je imô nadimak Fadil, imô je nadimak  
23 Bula, imô je nadimak Tito. Ja ga mogu opisivat'.

1 P: Da li su Vas ispitivale njemačke vlasti u pogledu tog čovjeka?

2 O: Jesu.

3 P: Da li Vi znate šta se sa njime desilo? Da li je on ikada bio krivično  
4 gonjen?

5 O: Koliko ja znam da nije, u p... u... u... u Republici Srpskoj, odnosno Bosni  
6 i Hercegovini da nije. Ne... ne znam, kažem, ne znam za... za postupak.

7 P: Vi ste takođe spomenuli jednog čoveka po imenu Špaga. Možete li nam  
8 reći ko je bio taj čovek i na kojem je on položaju bio u logoru?

9 SVJEDOK: Ja bi' zamolio časni Sud, ako mi dozvoli, da se ja koristim  
10 jednom mojom pribilješkom zbog sigurnosti u imena, da ne bi' pogriješio. Ako mi  
11 dozvolite. Ako ne, ja ću govorit' ono što znam. Jer ja sam zapisivao i imam...  
12 imam pribilješku u džepu.

13 GĐA KORNER: [simultani prevod] Časni Sude, pitam Vas da li je moguće da  
14 svedok upotrebi svoje beleške kako bi osvežio pamćenje?

15 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Gospodine Ackerman, recite šta imate.

16 G. ACKERMAN: [simultani prevod] Ako ih bude koristio, mislim da bi nam  
17 trebao dati primerak toga.

18 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] A Vi, gospođo Fauveau, šta Vi želite  
19 reći?

20 GĐA FAUVEAU-IVANOVIĆ: [simultani prevod] Isto što i gospodin Ackerman.

21 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Gospodine sudijo, da li se protivite  
22 tome da se te beleške kopiraju i da se kopije daju Odbrani i Tužilaštvu, u  
23 slučaju, naravno, da Vi budete koristili te beleške sada?

24 SVJEDOK: Ali to je običan papir. Nisam ja to pripremao ništa, samo...

25

26

27

28

29

30

1 zapisô sam ta imena, ovaj, tu, za koja znam da se tako... da su to ta imena, da ne  
2 bi'... da ne bi' pogriješio. Ali, mislim, ako treba, ja mogu to i kopirati. Nije  
3 problem. To je običan papir. To samo da bi precizan... ono što ja znam, jer sam  
4 pokušao -

5 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Želeo bih samo da Vam kažem kakav je  
6 postupak u ovom Sudu. Obično kada neki svedok zatraži da mu se dozvoli da  
7 konsultuje nekakve beleške, lične beleške, obično se ovde to odobri, ali pod  
8 uslovom da se te beleške učine dostupnim svima onima koji bi želeli da ih  
9 pogledaju.

10 Tako da bi možda bilo dobro da sekretar... molim sekretara da... U redu. U  
11 svakom slučaju, Vi sada možete pogledati te beleške, možete govoriti o tome što  
12 je na njima, a nakon toga ćemo to fotokopirati i dati kopije Tužilaštvu i  
13 Odbrani.

14 GĐA KORNER: [simultani prevod]

15 P: Dakle, taj čovek po imenu Špaga, da li ste Vi ikada uspeli da saznate  
16 kako je bilo njegovo pravo ime i na kojem je on položaju bio u logoru?

17 O: Jesam, ja sam saznao kako se on zove, kako je njegovo pravo ime. I on  
18 je Banjalučanin, znam da je i sad u Banja Luci i da je bio privatni ugostitelj.  
19 I moguće i sad da je privatni ugostitelj u Banja Luci. On se zove Predrag  
20 Kovačević, zvani Špaga.

21 P: Da li je on imao kakav položaj, kakvu vlast u odnosu na obične  
22 stražare u logoru?

O: Pa, mislim da je on bio komandir straže u logoru, i u... njega su zvali "upravnik", i ne znam šta sve ni... Uglavnom, on je bio taj koji je svakodnevno ulazio u logor, u svako doba.

P: Osoba koja je vodila logor je bio pukovnik Popović. Da li ste Vi njega viđali u logoru?

O: Jesam, a... ja... Popović Božidar je potpukovnik JNA i znao sam za njega, da je on komandant logora. Mogu ga opisati. On je ulazio u logor povremeno, ali je naj...najviše vremena provodio tamo u komandi i oko logora. Viđali smo kad dođe i kad odlazi. Imô je vozača. Vozio je ga vozač u putničkom vozilu marke *Lada*, koje je bilo oteto od jednog Bošnjaka iz Ključa koji je ubijen, koji se zove Sprečo. Znači, on... on se vozio u tom autu.

P: Kada je on dolazio u logor, je li on ulazio u taj prostor gde je bio zatvor...

O: Jeste.

P: ...bili zatvorenici?

O: Jeste, on je ulazio više puta. Često je ulazio. On je... ako bi dolazila neka delegacija, on je uvijek bio sa tom delegacijom. U svim štalama je bio. Prolazio je, znači, kroz cio krug logora. I u konjušnici je bio.

P: Da li je on ikada bio prisutan dok su se odvijala ta batinanja? Ako se ne sećate, samo recite, nema problema.

O: Ja se ne sjećam. Ja sam njega samo vidio, recimo kad je grupa iz Prijedora dovežena, iz Omarske. Tad sam ga vidio, kad su ljude tamo izvodili, ubijali, on... on je tu bio, na krugu, od komande do... do... u... na krugu sam ga viđao. Ali ovamo se ne sjećam.

1 P: Na taj incident ćemo se kasnije vratiti. Ali recite nam sada, kada je  
2 on bio tu, da li je on mogao da vidi zatvorenike koji su na sebi imali vidljive  
3 povrede.

4 O: Pa, molim Vas, on je svaki dan tu. Svaki dan on vidi nas logoraše.  
5 Svaki dan je... Tu ja imam skicu tog logora, kako izgleda. Kad su... svaki dan su  
6 ljudi vođeni na ispitivanja. Znači, tamo su stajali uza zid. Unutar, kad ljude  
7 vode na ispitivanje, prethodno ih premlate. On je morao to vidjeti. Nemoguće da  
8 on to nije vidio. On je čuo kad ljudi jauču, on je znao... svaki dan su Bula, Zoka  
9 žuti, Siniša, i drugi, Popović neki, Aleksandar, Kukrik iz... kad su odlazili u  
10 samicu da t... da tuku koji su tamo u... u... zatvoreni, u samici. On je znao da oni  
11 idu da ih tuku. Jer oni bi ljude tukli prije ispitivanja, prije saslušanja. Oni  
12 su danima ljude držali u tim samicama i svaki dan po nekoliko puta premlaćivali.

13 Ja sam juče govorio da sam i ja prošao taj isti put. Ali ja znam ljude  
14 koji su b... i gore prošli od mene. I koji su ubijeni. Rahmetli Omer Filipović je  
15 18 dana samo jednom bio, samo jednom kad je odveden u samicu, neprekidno 18  
16 dana. Ja sam to brojao. Ja sam svaki dan slušao ta... te tuče Omera Filipovića.  
17 Taj čovjek je bio toliko izdržljiv, on nije plakao, nije jaukao, nije se derao,  
18 ni... on je stoički podnosio, do smrti. Razumijete?

19 A... a... a ja ovo samo govorim je li mogao znati Popović, potpukovnik. On  
20 je m...mogao znati i on je sve znao. I on je nas vidio svaki dan kroz žicu, vidio  
21 nas... jer je njegova komanda, njegov prozor gleda na naše štale, na nas, kad  
22 prolazimo, kad... kad idemo pognute glave i rukama na leđima, kad prolazimo tuda.

1 Naravno da nas je vidio. Ljudi su... svaki dan su nas vodili na prinudan rad.  
2 Hiljadu ljudi svaki dan je išlo na prinudan rad, od jutra do mraka. Na teški  
3 rad.

4 A još me niste pitali o hrani, kakva je hrana i kako smo -

5 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Ja mislim da ćemo o tome govoriti za 15  
6 minuta. Sad ćemo otići na pauzu i nastavićemo sa time odmah nakon pauze. Hvala  
7 vam.

8 SUDSKI SLUŽBENIK: [simultani prevod] Ustanite, molim.

9 ... Početak pauze u 15.30h

10 ... Sjednica nastavljena u 15.57h

11 SUDSKI SLUŽBENIK: [simultani prevod] Ustanite, molim.

12 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Izvolite, gospođo Korner.

13 A ne. Izvolite, gospodine Ackerman.

14 G. ACKERMAN: [simultani prevod] Mi smo primetili da je svedok imao dve  
15 stranice beleški, a mi smo dobili kopiju samo jedne stranice.

16 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Da li ste imali dve stranice ili ne?

17 GĐA SEKRE TAR: [simultani prevod] Ne. Radi se samo o belešci sadržanoj na  
18 jednoj stranici.

19 G. ACKERMAN: [simultani prevod] Kada je svedok pitao da li sme da  
20 pogleda beleške, ja sam video da je imao dve stranice.

21 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Da. Ali ako će on gledati samo jednu  
22 stranicu, onda je to samo jedna stranica.

23 Gospodine, recite nam da li imate jednu stranicu ili dve.

24

25

26

27

28

29

30

1 GĐA FAUVEAU-IVANOVIĆ: [simultani prevod] Ne vidi se kraj poslednje  
2 rečenice na ovoj stranici, gde se spominje Manjača, tako da pretpostavljam da bi  
3 možda trebalo ponovo napraviti kopije. I da postoji druga stranica.

4 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Da li postoji druga stranica, gospodine  
5 sudijo?

6 SVJEDOK: Poštovani suče, ja sam tražio samo da v... pogledam ovu stranicu  
7 da se podsjetim imena iz logora. A ovu drugu nisam ni vadio, jer mi nije  
8 značajna. Ovaj, zapravo, neću nju ni gledati, ne treba mi. A obzirom da govorimo  
9 o logoru, da ne bi imena eventualno izostavio il' pogrešno kazao, ovdje imam,  
10 što sam koncentrirô se i napisao ta imena, onako kako treba. Nije problem da ja  
11 kopiram i ovu drugu stranicu, al' neću je koristiti.

12 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Dobro. U redu, možete nastaviti,  
13 gospođo Korner.

14 GĐA KORNER: [simultani prevod]

15 P: Razgovarali smo o pukovniku Popoviću. Recite nam da li je iko od  
16 viših starešina dolazio u Manjaču dok ste Vi tamo bili, a da ste ga Vi videli.  
17 Govorim o vojnim starešinama. Kasnije ćemo govoriti o političarima.

18 O: Pa, ja sam zapažao, naročito u prvo vrijeme, da su dolazile vojne  
19 delega...delegacije, odnosno dolazili su, ovaj, oficiri, vojni oficiri. Ili da su  
20 ulazili u štale, čak. Pogledaju i vrate se. I onda je sa njima komandant logora  
21 ulazio takođe. To je bilo teško reći koliko puta, šta, al' je... ali su dolazili.  
22 Dolazilo je i... i civilnih lica, rukovodećih lica iz Banja Luke, koje sam ja  
23 prepoznao.

24 P: Govoriću kasnije o civilnim vođama, kao što sam rekla. Želim da se  
25 bavimo njima kao grupom. Da li ste poznavali iz viđenja neke od viših oficira  
26 ili ste ih videli na televiziji? Govorim o onim višim oficirima iz 1. krajiškog

1 korpusa i 5. krajiškog korpusa.

2 O: Da Vam kažem, da ja ljude te, visoke oficire iz prvog... o... iz 5.  
3 krajiškog korpusa nisam poznao, osim možda da ih vidim na televiziji. Al' sam  
4 generala Talića poznao, ovako, iz viđenja, isto s televizije ili... Druge ja  
5 nisam znao ljude poimenično, odnosno ko su.

6 P: Dobro. Da li ste ikada videli generala Talića u logoru?

7 O: Meni se čini da je general Talić dolazio jednom u posjetu logoru. Ali  
8 isto tako, dozvoljavam da... da mogu i pogriješiti, jer kad dolaze oficiri, često  
9 puta, odnosno najčešće kad dolazi neka delegacija, ili vojna ili bilo kakva,  
10 onda se vrata štala naređuje da se moraju zatvoriti i da ne smijemo bit... niko ne  
11 smije van. Znači, moramo biti svi u štalama. Osim kada ulaze u štale da vide.  
12 Meni se čini da je general Talić jednom bio, a on to zna najbolje je li bio.  
13 Čini mi se da je to bilo negdje... negdje, možda kraj juna ili početak jula, il' u  
14 julu. Čini mi se. Tad je bila... tad su napravljene okolo zemunice sa mitraljezima  
15 na... na čoškovima logora, znači, na s...svim stranama logora. I postavljeni su bili  
16 mitraljezi. I napravljena je bila osmatračnica koja je iznad logora i na kojoj  
17 je bio vojnik, posmatrač. Čini mi se da sam ga ja vidio na toj osmatračnici. Ali  
18 dozvoljavam da mogu i pogriješiti.

19 P: Ako ste bili u štalama, kako ste mogli vidjeti da se neko nalazi na  
20 posmatračkom mjestu?

21 O: Ja sam bio raspoređen da radim, da pomažem u kuhinji, na pripremanju  
22 hrane logorašima. I ja sam se nalazio, znači, u... izvan štale.

23  
24  
25  
26  
27  
28  
29  
30

1 P: Dobro. Još nismo sasvim završili sa prebijanjima. Ali Vi ste govorili  
2 o planu Manjače. Možete li pogledati prilog Vašoj izjavi?

3 GĐA KORNER: [simultani prevod] Radi se o dokaznom predmetu P467.

4 P: Možete li nam reći da li je to plan o kojem ste govorili?

5 O: Jeste, to je skica, detaljna skica unutar žice logora. Dobro je  
6 napravljena skica.

7 P: Voljela bih, molim Vas, ako možete pokazati na grafoskopu -

8 GĐA KORNER: [simultani prevod] Oprostite. Možete li staviti na -

9 P: Možete li nam pokazati u kojem dijelu ste se Vi nalazili, ove štale?

10 O: Ovo je š... prva štala koja je bila donja, znači, unutar prvog logora.  
11 Ja sam tu, u toj štali, bio. I to u lijevom boksu.

12 GĐA KORNER: [simultani prevod] Časni Sude, ne znam da li hoćete da on  
13 označi na skici ili je, pak, dovoljno ovoliko?

14 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Gospodine suče, mogu li Vas zamoliti da  
15 nacrtate jednu strelicu koja će označiti štalu u kojoj ste Vi držani, prema  
16 Vašem iskazu?

17 SVJEDOK: [obilježava]

18 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] I molim Vas, uz tu strelicu stavite  
19 svoje inicijale.

20 SVJEDOK: [obilježava]

21 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Hvala Vam, suče.

22 GĐA KORNER: [simultani prevod] Časni Sude, možemo li zatim dobiti  
23 dokazni predmet Optužbe 760?

1  
2  
3  
4  
5  
6  
7  
8  
9  
10  
11  
12  
13  
14  
15  
16  
17  
18  
19  
20  
21  
22  
23  
24  
25  
26  
27  
28  
29  
30

Prazna stranica umetnuta radi usklađivanja numeracije stranica.

petak, 26.04.2002.

Predmet br. IT-99-36-T

Ovaj transkript je izrađen na osnovu zvaničnog zvučnog zapisa na jeziku regiona, načinjenog tokom sudskog postupka, poštujući *verbatim* pravilo (doslovan zapis, od riječi do riječi). Kako su na suđenju korišteni bosanski, hrvatski i srpski jezik (B/H/S), ovisno o izvornom govorniku odnosno prevodiocu, tako su sva tri jezika zastupljena i u transkriptu. Ukoliko se govornik na suđenju služio nekim drugim jezikom osim navedenih, zapisan je simultani prijevod prevodioca na B/H/S. Članom 33 Statuta Međunarodnog suda utvrđeno je da su radni jezici Međunarodnog suda engleski i francuski. U slučaju razlike između ovog transkripta i verzije na engleskom ili francuskom jeziku, verzija transkripta na radnom jeziku bit će mjerodavni dokument. Numeracija stranica transkripta je u potpunosti usklađena s transkriptom na engleskom jeziku.

1 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] 760.

2 GĐA KORNER: [simultani prevod]

3 P: Još jedan aspekt o prebijanjima, općenito govoreći, koje ste opisali.  
4 Rekli ste da su ljudi prozivani. Da li je bilo ciljanja ljudi koji bi se mogli  
5 opisati kao lideri u zajednici, da li bi se njih izdvojilo i da li bi se njih  
6 prozvalo na ova prebijanja, ili se to odnosilo na sve?

7 O: Pa, kada sam pomenuo prozivke, naročito noću, znači, tada su najviše  
8 prozivali ljude koji su bili, znači, lideri ili stranaka, ili su bili na nekim  
9 položajima. I od 10 do 20 ljudi izlazilo je iz jedne štale skoro svaku noć,  
10 svaku noć, da kažem, do smrti Filipovića i B...Bendera.

11 Isto tako, unutar štale, kada j... su dolazili vojni policajci - uglavnom  
12 Bula, Zoka i Siniša - uvijek su išli... najčešće su išli prema tim ljudima i pre...  
13 prvo njih premlaćivali, pa onda ostale.

14 P: Sada bih Vas upitala nešto o smrtima. Mislim da je bio veliki broj  
15 incidenata. Možemo li ih nekako podijeliti?

16 Prije svega, koliko - ne mislim precizne brojke - koliko incidenata je  
17 završilo smrću zatvorenika?

18 O: Pa, ja posmatram sve ubijene koji su ubijeni na Manjači, i one koji  
19 su ugušeni u transportu. Odnosno, i one žive koji su odveženi sa Manjače u  
20 kamionima i kojima se gubi trag, a za koje ja smatram da su ubijeni. Otprilike  
21 mogu sve to svesti u nekakvu cifru 60 ljudi do 80.

22 P: Možemo li, prije svega, da se pozabavimo onim ljudima koji su umrli

23  
24  
25  
26  
27  
28  
29  
30

1 kao rezultat prebijanja? Počnimo sa Omerom Filipovićem, kojeg ste upravo  
2 spomenuli. Da li ste bili prisutni kada je on bio tučen?

3 O: Ja sam bio prisutan nekoliko puta kada je on bio tučen.

4 P: Koji je bio baš onaj događaj koji je doveo do njegove smrti?

5 O: Pa, prvo ću kazati da je... šta je prethodilo tih dana u logoru.  
6 Dolazili su u posjetu Međunarodni crveni križ. I predstavnici Međunarodnog  
7 crvenog križa su ulazili u štale, tako da su vojni policajci bili izvan štala. I  
8 ponaosob, predstavnici Međunarodnog crvenog križa su razgovarali sa ljudima,  
9 gledali njihove povrede tijela. Iako je postojao izvjesan... izvjestan strah,  
10 ljudi su pokazivali svoje povrede i muke. Tada su vratili - znači, taj dan,  
11 odno... ili prethodni dan - Omera Filipovića su vratili iz samice, jer je on bio  
12 već u samici nekoliko dana. Mislim da je bio 18 dana, koliko se ja sjećam. To je  
13 njegov bio drugi boravak u samici. I za svo vrijeme boravka u samici, on je  
14 prebijan u samici. I ja sam čuo tuče i vidio kad odlaze policajci, vojni  
15 policajci, da ga tuku.

16 Taj dan, kad je trebao doći Međunarodni crveni križ, dio boksa gdje sam  
17 se i ja nalazio, u prvoj štali, nas 30 su istjerali iz tog dijela i otjerali nas  
18 na drugu stranu, prema vratima. Tako da taj prazni dio, tu su smjestili Omera  
19 Filipovića, i mora biti okrenut prema zidu, ne smije gledat' prema nama ostalim.  
20 I on je tako dočekao Međunarodni crveni križ. Onda je predstavnik Međunarodnog  
21 crvenog križa razgovarao sa Omerom Filipovićem. Poslije toga - ja sad precizno

1 se ne mogu prisjetiti da li narednih dva ili tri ili pet dana - ali je  
2 Međunarodni crveni križ trebao ponovo doći, jer je bio najavio dolazak za  
3 srijedu, i da nam donesu registarske kartice. Jer smo trebali dobiti brojeve. Tu  
4 jednu noć, pred njihov dolazak, Omer je opet bio u samici, tamo maltretiran,  
5 tučen. I ja sam vidio taj dan, kad će on naveče bit' ubijen, da su ga po danu  
6 tukli. I bio je sav krvav, prebijen, sa povredama. Tukli su ga u štali, tamo su  
7 ga vodil... u samici. I dvojica logoraša su ga vodili između sebe, ispod ruku;  
8 nosili ga, praktično. On je... on je toturao /sic/, on nije mogao hodat'. Oni su  
9 njega vukli. On je bio toliko teško povrijeđen. Ja sam stajao u neposrednoj  
10 blizini, pored mene su ga pronijeli, jer sam... jer sam tad radio u kuhinji.

11 Naveče, kad je uslijedila prozivka, ja sam bio u tom boksu, u toj štali,  
12 kada su, između ostalih, tu noć prozivali: "Filipović Omer neka odmah iziđe." Ja  
13 sam prvo pomislio da on ne može izići, jer je bio već prebijen. Međutim, Omer je  
14 jako odgovorio: "Da, izlazim!" I on je potrčao sa dna štale, preko nogu ljudi, i  
15 izišao je iz štale. Prozivalo je još druge ljude. Tu noć i mene je prozivô.  
16 Međutim, ja nisam izišô. Nisu još neki ljudi izišli. Ali oni koji su tu noć  
17 izišli, ub... izišô je Bender Esad - čini mi se Esad - izišô je jedan moj rođak,  
18 Draganović Kemal, izišô je Šupuk Senad iz Sanskog Mosta, Šupuk Bajro. Ne mogu se  
19 sjetiti svih imena. Počela su... stravična tuča vani. Niže štale su tukli, tamo  
20 prema konjušnici, vani, tu oko kuhinje. To je odjekivalo od udaraca, to su bili  
21 udarci tvrdim predmetima, drvetom. Svaki taj udarac čuo se jauh čovjeka.

1 Tukli su, v...vrištali su, jednostavno. To je trajalo dugo. Dugo je trajalo. Možda  
2 dva sata. Onda je to... ču... e... ja sam čuo kad trče oni, policajci, cipele. Jer  
3 meni kra...kraj glave prolaze tuda. Tutnje cipele. Nose kante vode, prosipaju vodu  
4 na ljude. Ja sam neko'l'ko puta čuo taj tutanj cipela vojnih policajaca.

5 I negdje tamo oko ponoća /sic/, tad je neko od njih došao na vrata štale  
6 i zvao je logoraša, doktora Derviškadića Mehmeda, koji je moj prijatelj i kraj  
7 mene ležô, tijelom uz tijelo. Naravno, svi smo bili u strahu. On je tu noć mene  
8 i zadržao da ne iziđem, jednostavno. Legao je po meni. I rekao mi: "Ako iziđeš,  
9 ubiće te." I on je izišao. Dugo nije se vraćao. I vratio se negdje oko 2.00  
10 sata, ne znam tačno kad, noću. Inače, s...svaku noć su ga zvali kad dolaze grupe.  
11 I ja uvijek čekam 'oće se vratiti il' neće.

12 Kad se vratio, bio je u šoku, bio je preplašen, bio je izluđen,  
13 jednostavno. Meni je šapnuo, d...da drugi ne čuju: "Omer i Bender su ubijeni, i  
14 Šupuk Senad, i još neko." Ja sam tad, tu noć, znači, saznao odmah da u... da... da  
15 je ubijen. Međutim, Senad je pao u rupu od smeća dok su ga tukli i dole izgubio  
16 svijest. Rupa je bila duboka oko dva do tri metra. Dole su bile metalne konzerve  
17 i smeće iz kuhinje. Nisu ga, vjerovatno, mogli tada izvaditi. I Senad je, kad je  
18 došao ka svijesti, do jutra, dopuzô u štalu. Tad smo vidjeli povrede. Tako je  
19 bilo sa... Svi su, Šupuk Bajro isto, i svi drugi koji su izišli, najgore su tu noć  
20 platili. Ujutro nam nisu dali onda izlaziti. Morala su vrata bit' zatvorena.

1           Tad me je doktor pitao šta da uradi. Rekao je da... da mora potpisat'  
2 nalaz o njihovoj smrti, i to da... da su oni umrli prirodnom smrću. Ja -

3           P: Mogu li Vas na trenutak zaustaviti? Da li se radi o doktoru kojeg ste  
4 upravo spomenuli, doktor Derviškadić, ili se radi o nekom drugom doktoru?

5           O: Derv...Derviškadić.

6           P: Izvinite. Hoćete li nastaviti, molim Vas?

7           O: On je ujutru ponovo zvat da izađe vani. Ja sam vidio kad su došli  
8 vojna istražna komisija iz Banja Luke. Otišli su... pošto sam ve... ujutru bio tamo  
9 gdje je kuhinja. Otišli su tamo u konjušnicu, čini mi se sa lijeve strane, u  
10 prostorije samice. I tamo su vršili uviđaj. Vidio sam da su imali fotoaparatus, da  
11 su slikali. Došlo je vojno vozilo, iznijeli su tijela i odnijeli.

12          P: Prema Vašem saznanju, da li je u tom periodu, ili u bilo kojem  
13 periodu kasnije, neko krivično gonjen zbog smrti Filipovića i Bendera?

14          O: Znam da nije niko. Niti je bilo pokretanja postupka.

15          P: Sada ću Vas upitati o još jednom događaju, a to je primjer onoga što  
16 ste vidjeli prije nego što je došlo do gušenja. Da li je bilo takvih prilika u  
17 kojima je grupa iz oblasti Ključa, još preciznije iz sela Prašulj, da li je  
18 takva grupa dovedena u logor?

19          PREVODITELJICA: Oprostite, Krasule.

20          SVJEDOK: Krasulje.

21          PREVODITELJICA: Krasulje.

22          SVJEDOK: Jeste.

23          GĐA KORNER: [simultani prevod]

24          P: Da li je neko bio ubijen ili je neko umro kao posljedica onoga što se  
25 desilo te večeri?

1 O: Ja sam prije pauze pričao o grupi koja je bila dovedena. To je grupa  
2 iz Krasulja, općina Ključ. U toj grupi bio je jedan mladić starosti 21 do 23  
3 godine. Lijep kao lutka. U bijeloj košulji, crne pantalone i gumene čizme. On je  
4 bio odma' u neposrednoj blizini mene. Bi... vidio sam da je bio već pretučen, da  
5 je došao sa nekim povredama. Ja sam se nekako, kad su... kad su pod... policajci  
6 otišli, ja sam ga primio da leži na mome mjestu, tu. On je dvanaesti dan  
7 podlegao. Tučen je. Mislim da je imao povredu grudnog koša. Zove se Delalović  
8 Husein.

9 P: Izvinite, još jedan događaj. Da li je u logoru bio sa Vama čovek po  
10 imenu Emir Mulalić, policajac iz Sanskog Mosta?

11 O: Jeste. Emir Mulalić je policajac koji je istjeran iz poli... iz stanice  
12 javne bezbjednosti onoga dana, 17. aprila, što sam neki dan govorio o tome. On  
13 je isto tako uhapšen i doveden na Manjaču. On je premla... on je isto ubijen  
14 premlaćivanjem, i to u vrijeme ispitivanja, u komandi. Premlaćivali su ga vojni  
15 policajci, i to u dva puta u istom danu, dok je to trajalo ispitivanje. Njega je  
16 ispitivao inspektor policije iz Sanskog Mosta, Šobot Brano... Brane Šobot, i još  
17 jedan inspektor policije iz Sanskog Mosta. Bio je pretučen dok je b... kod njega  
18 bio na ispitivanju. Onda su ga izveli, pa su ga ponovo u hodniku tukli, i  
19 usmrćen je tu. Tukli su ga Špaga, Bula, Siniša - mislim da je to ta ekipa - ali  
20 to najbolje može kazati svjedok koji je bio dok su ga tukli. Jer Špaga ga je  
21 tukao dok je već bio umro.

1 P: Mogu li Vas upitati nešto o smrti kao rezultat gušenja na putu prema  
2 Manjači? Da li ste Vi lično bili svjedok ijednog od tih incidenata ili ste  
3 sudjelovali u njima?

4 O: Ja sam bio u logoru, znači, to je bio transport sedmoga... šestoga,  
5 odnosno sedmoga jula, kada su jedan veći transport iz Sanskog Mosta dovezli na  
6 Manjaču, u šleperima. To su bili sve civili koji su bili zatvoreni od 27. maja u  
7 sportskoj dvorani u Sanskom Mostu, u "Betonirci", garažama "Betonirke". Neki su  
8 bili u zatvoru stanice javne bezbjednosti i neki u kri... hali "Krings". Ti ljudi  
9 koji su bili pogošeni, oni su već imali tretman u Sanskom Mostu. Kad kažem  
10 "tretman", mislim na fizičko zlostavljanje. Uglavnom, iz "Betonirke" su ti ljudi  
11 došli. I oni su u jednom kamionu bili svi. Ja sam tada bio u štali, te noći. To  
12 je šestog naveče. Vojna policija, ne znam sad da li taj plavi Zoka, a ja ću  
13 objasniti zašto zovem "plavi" i "crni", bila su dva... bila su tri Zoka. Ali ne  
14 znam pravo njihova prezimena, pa ih pravim razliku jer su različito i postupali  
15 prema ljudima. Neko je prozvao opet da iziđu doktori, doktor Meho Derviškadić da  
16 odmah iziđe i doktor Šabanović Eniz da iziđe. To su bili oba logoraša iz Sanskog  
17 Mosta. Oni su i otišli, izišli su.

18 A mi smo već prethodno čuli da su, kroz zid, odnosno kroz... vidjeli smo i  
19 sjenke svjetala kad su kamioni dolazili. Znali smo da dolaze novi, ali ne znamo  
20 ko su. Znači, dovoze nove logoraše. Da je došlo nekoliko kamiona. Njihovo  
21 zadržavanje je bilo dugo u... tamo gdje je komanda. Nisu se vraćali. Ja ne mogu da  
22 se sjetim kol'ko je sati moglo bit' u noći kad je Derviškadić došao kraj mene.

1 Bio je sav izgubljen i opet mi je kazao: "Strašno, strašno, naši su ljudi  
2 ubijeni, pogošeni. Pun kamion. Nabrojô sam", kaže, "17 mrtvih." On mi je  
3 spomenuo imena, odma' sam znao za imena ljudi. Rekao je da je t... da su ti ljudi  
4 ponovo vraćeni na kamion, da je komandant logora, Popović, naredio da se ti  
5 vrate. Čak iz drugih kamiona ljudi koji su bili još povre... koji su bili u teškom  
6 stanju, i t... naredio je da se i oni vrate na kamion. I rekao mi je da su vraćena  
7 još dva ili tri živa čovjeka, da pomognu tim koji su povrijeđeni.

8 A među njima je bio jedan doktor, nezavršene medi...medicine još, sin od  
9 Bišćević Faika. Ujutro ovi ljudi su ostali ušli u... u logor. Taj kamion je otišô  
10 nazad. Mi smo otprilike znali da j... da se radi o između 24 do 28 ljudi. Ti ljudi  
11 se više nikad nisu pojavili, niko, i on... ni oni živih koji su otišli.

12 Ja sam 1995. godine i poslije pokušavô naći tu lokaciju grobnice, pošto  
13 sam kao istražni sudac imao neke informacije da se ta grobnica nalazi u  
14 Krkojercima. Nekoliko puta sam pokušavô kopanjem da je pronađem, nije išlo. Tek  
15 2000. godine došô sam do čovjeka koji mi je pokazao tu lokaciju. Organizirali  
16 smo ekshumaciju. Pronašli smo 20 tijela. Nismo pronašli sva tijela. Ta grobnica  
17 je bila skrivena od Sanskog Mosta jedno šest kilometara, u kanjonu rijeke Sane,  
18 na lijevoj obali, između lokalnog puta koji ide za Klijevce i obale. I zemlja  
19 poravnata, tako da se nije znalo ništa, da je tu lokacija.

1 Ostala lica koja su bila još živa u kamionu, koja su vraćena s Manjače,  
2 i ovaj doktor koji se vratio, oni nisu nikad nađeni.

3 P: Da li je među tim ubijenim ljudima, ljudima koji su bili ubijeni u  
4 tom transportu, bio i predsjednik suda, gospodin Nedžad Muhić?

5 O: Bio je. Nedžad Muhić je bio predsjednik Općinskog suda za prekršaje.  
6 Ja sam, prilikom ekshumacije, prepoznô njegovo tijelo. Bio je i njegov brat,  
7 Rano, njih dva brata su u istom tom transportu ugušeni.

8 P: Osim ako Vi želite da pred ovim Sudom kažete nešto o nekim drugim  
9 konkretnim incidentima, ja bih želela da pređemo na razgovor o drugim aspektima  
10 života u logoru.

11 O: Pa, pošto ćete me pitati, ja bi' po pitanju i odgovarao.

12 P: U redu. Želela bih sada da razgovaramo o zdravstvenoj nezi. Vi ste  
13 pomenuli dva lekara. Recite nam kakvim su... Izvinjavam se. Da li je ovim lekarima  
14 bilo dozvoljeno da leče one koji su bili prebijani?

15 O: Na to pitanje je teško odgovoriti. Da bi neko od logoraša mogao doći  
16 do... do... do ljekara na pregled, morao se prijaviti poslijepodne na neki spisak.  
17 Dežurni štale je taj spisak i predavao policiji, na kapiji. Onda je p... je  
18 policija pozivala te ljude, provjeravala, čak i tukla ih. I tek ukoliko policija  
19 odobri, onda su ljudi ujutru mogli da idu kod ljekara izvan kruga logora,

1 odnosno, kod komande. Al' to je tek funkcionisalo nešto kasnije. U prvo vrijeme,  
2 možda mjesec, d...dva mjeseca, ne znam tačno, iako su oni bili doktori u logoru,  
3 oni su imali isti tretman kao i mi ostali logoraši, i sa nama u štali. Prema  
4 tome, nije bilo nikakve zdra... organizovane zdravstvene zaštite u to vrijeme.  
5 Nego oni bi više sami od sebe prilazili ljudima, savjetovali šta, kako. Nije  
6 bilo... nije bilo apsolutno ništa da bi se čovjek mogao pomoći.

7 P: Mi ćemo imati još svedočenja o zdravstvenoj situaciji tamo.

8 Da li nam sada možete reći nešto o hrani, to ste bili pomenuli pre  
9 pauze? Recite nam kakva je bila hrana. Koliko često ste mogli da jedete i da li  
10 je to sve bilo adekvatno?

11 O: Ja se izvinjavam, ja bi' još samo malo dodao oko te... da budem  
12 precizniji još oko ovog zdravstvenog tretmana. Da, znači, da budem potpuno  
13 jasan.

14 Nešto kasnije - ja ne mogu precizno kazati kad kasnije - ja mislim da u  
15 toj ambulanti i izvan kruga, u komandi, oni su imali neke lijekove, tablete  
16 uglavnom. Ja ne znam otkud te tablete, da li su od komande logora ili su od  
17 "Merhameta", ili su s neke druge strane dolazile tu, ali tada su ljudi mogli  
18 dobiti po neku tabletu, ali rijetko. Jer nisu mogli svi dobiti. Poneko je mogao  
19 dobiti.

1 Kasnije, kada je Međunarodni crveni križ došao, situacija je bila  
2 povoljnija.

3 E sad, što se tiče hrane, dovoljno je da kažem da je svaki logoraš,  
4 znači, od formiranja logora - a logor je formiran oko 1. juna... oko 1. juna 1992.  
5 - znači, pa do dolaska Međunarodnog crvenog križa, svako je u prosjeku izgubio  
6 25-30 kilograma, od 25 do 30 kilograma težine, tjelesne težine. Ako kažem, bila  
7 su dva obroka, to nisu nikakvi obroci. Pošto sam radio u kuhinji na pripremanju  
8 hrane, ja znam koliko je kruha dolazilo po obroku. Jedan... jedna štruca kruha -  
9 ona nije imala kilogram, manja, težine - rezala se na 25 do 40 ljudi. Znači, ta  
10 jedna šnitica - to nije šnitica, kroz nju se vidi, to je debljine pola  
11 centimetra do jedan centimetar, a može biti prečnika 5x6 centimetara. To je m...  
12 sasvim mala količina, i dva puta se dobijalo na dan u toj količini. Neke stvari  
13 su... ipak sam zaboravio, ali prisjećam se da je u početku, znači, dobijala se ta...  
14 taj komadić kruha i pola šoljice čaja. Taj čaj je spravljan u onoj vojnoj,  
15 pokretnoj kuhinji, gdje se, znači, ložila vatra. Topla voda se pravila. I to su  
16 šipci, ovi prirodni šipci, koji su se kuhali mjesec i više dana; svaki dan ti  
17 isti šipci, od istih šipaka smo pravili čaj. To je topla voda. Šećera nije bilo  
18 nikako dok nije Međunarodni crveni križ došao. I još jedan obrok je bio u toku  
19 dana, znači, takva šnita kruha. Šnitica, nije to šnita, to je šnitica. To je  
20 mrva kruha. I bilo je jedno varivo koje smo pravili na primitivan način tu, to

1 što smo imali.

2 U prvo vrijeme nam je bila značajna pomoć "Merhameta", koji je dovozio  
3 povrće, kupus i krompir, i ponekad meso. Ali vrlo rijetko mesa je bilo. Uglavnom  
4 smo dobijali nekakvu soju i imali smo grah. Kad je grah, onda je praznik. Ali  
5 ništa u dovoljnim količinama. To su male količine.

6 Trećeg obroka nije bilo. Ljudi su išli raditi teške radove. Odlazilo se  
7 po hiljadu ljudi dnevno, iz svake štale. Kada zovu iz komande, Špaga ili neko od  
8 vojnih policajaca: "Hiljadu ljudi neka iziđe!" za pet minuta je moralo izići  
9 hiljadu ljudi, iz svih štala.

10 Desilo se da je falilo jednom pet ljudi. Ušli su u logor njih 20, sa  
11 pripremljenim toljagama, sa metalnim šipkama, sa paletama bukovim, i premlatili  
12 su cijeli logor. Svi logoraši su bili premlaćeni. Bilo je jako puno  
13 povrijeđenih ljudi. Tukli su svakud. Povrede glave, povrede uha, lomovi, povrede  
14 ruku, povrede rebara, krvarenja. Ja sam tada vidio veliki broj ljudi sa...  
15 krvavih. Samo zato što nije pet ljudi izišlo.

16 Ljudi su odlazili raditi na njive; i sâm sam išao kopati krompir. Od  
17 jutra, od 7.00 il' 8.00 sati, kad se ide, do poslijepodne, na vrelom suncu.  
18 Ošišani, tako pretučeni mnogi, mnogi bolesni. Drugi su išli u šumu, i to da

1 izvlače teška drvljadi. Iz Banja Luke su dolazili vojni policajci, vojnici.  
2 Naredbe su svaki dan stizale, za vojsku, drva da se toware na kamione, da se  
3 sijeku. Oni su sjekli, a logoraši su nosili, u šumi, uz stranu il' niza stranu,  
4 teške oblice, bukove ili grabove. Bili su i pred... tučeni u šumi, dok nose drva.  
5 Padali su sa kamiona dok se prevoze na drvima.

6 Dalje su ljudi radili crkvu, u neposrednoj blizini logora. To je trajalo  
7 dva-tri mjeseca, ne znam tačno koliko. Ljudi su po cijeli dan radili, d...do  
8 mraka, sa tako malo hrane. Radili su i druge poslove, jer na tom kompleksu bile  
9 su štale sa stokom. Tu su 5. korpus - odnosno, u to vrijeme, nazovimo, 1. korpus  
10 - svu našu s... imovinu, stoku koju smo imali u... u... u bošnjačkim selima su dovezli  
11 na taj kompleks. Tu je bilo doveženo preko 5.000 grla stoke, ove veće stoke. I  
12 ogroman broj ovaca, koza. Stoka je crkavala napolju. Svaki dan su dolazili  
13 kamioni iz Banja Luke, od nekih klaonica. Morali smo ić' utovarati tu stoku,  
14 hraniti tu stoku, isto tako. I niz drugih poslova smo radili.

15 U... kad govorim o hrani, molim Vas, spomenuo sam nedostatak šećera. Želim  
16 spomenuti da nije bilo ni soli u izvjesnim periodima, il' nam nisu davali soli.  
17 Doktor Derviškadić mi je objašnjavao da je to namjerno, jer uslijed nedostatka  
18 soli ljudi postaju agresivni. Dolazi do poremećaja metabolizma. Dešavalo se po...  
19 po 15 dana nemamo soli.

1 Dalje - molim Vas, još - znači, kada se ta hrana spravi, izlazili smo u  
2 redovima, i to iš... štala po štala, sa pognutim... pognutom glavom i rukm... rukama  
3 na leđima. Policija je obavezno, vojna policija, bila obavezno prisutna tu.  
4 Ukoliko neko podigne glavu, odma' bi bio premlaćen, i to pred nama svima. To su  
5 bila užasna premlaćivanja - čizmom, u prsa, u glavu, u najosjetljivije dijelove  
6 tijela. Često puta su određivali jednog logoraša da tuče drugog. Pa se dešavalo  
7 da, ako ovaj slabo udari, onda on dobije od policajca. Ljudi su padali, nemoćni.

8 Kada se dijeli hrana, kada s... jedu, jedu iz prljavih tanjira jer nema  
9 pranja. Nema vode, praktično. Tu su bila užasna poniženja. Lju... ja sam gledô  
10 ljude da pasu travu. Molim Vas, pasu - ne pasu, nego uzimaju travu i jedu travu.  
11 Nigdje travnja... trave nije bilo u logoru, jer su ljudi sva...svaki... svaku struk  
12 trave jeli. Između štala, na malom prostoru, bile su iskopane septičke jame gdje  
13 smo vršili nuždu, veliku i malu. Te jame su bile duboke po 3 metra, dugačke 4 do  
14 5 metara. I tu smo preko jedne daske vršili nuždu.

15 Štale su u blagoj kosini, tako da gornja štala je u odnosu na donju viša  
16 za oko jedan metar, ili dva. Između štala su bile te rupe, septičke, naše. Kad  
17 se napuni jedna septička rupa, kopamo drugu, pa treću. Pa smo sve to iskopali u  
18 septičke. Tako da prostor između štala bile su septičke rupe i fekalije, i tu je  
19 trava rasla. I tuda smo čupali travu, jeli.

20 Taj logor 1, pa logor 2 s... - dijelila nas je, znači, žica i minska polja

1 - je bio vrlo mali prostor, u kvadrat, ili u pro... pravougaonik, negdje oko 100  
2 metara s jedne strane, dužnih, 50 ili 100 s druge strane. To je, znači, 100x100  
3 nekih, cirka, maksimalno. Okolo su minska polja i žica. Uperene cijevi teškog  
4 naoružanja, jer su niže bili i topovi i tenkovi, protivavionski topovi. Bili su  
5 mitraljezi u zemunicama u samom logoru, znači, u žicama.

6 Okay.

7 P: Izvinjavam se, gospodine, ne želim da Vas prekinem ali smo se malo  
8 udaljili od one teme, a to je bila hrana, pa bih htela da se vratimo sada na  
9 nešto što ste Vi malopre rekli. Vi ste spomenuli da je bilo njih petorica koji  
10 nisu izašli iz štale kad su bili prozvani i rekli ste nam onda da je 20 ljudi,  
11 naoružanih toljagama, ušlo u štalu. Ko su bili ti ljudi?

12 O: To su bili vojni policajci, prije svega oni, a i oni njihovi tamo  
13 koji su bili pomoćnici sa njima. Svi su ušli. I svi su tukli. I svi smo dobili.  
14 S...sve jednoj štali. Samo zato što nije izišlo pet ljudi. Molim Vas, imamo  
15 invalida ljudi, koji su poslije te tuče ostali teški invalidi.

16 Ja bi' samo još dodao, da ne zaboravim, da poslije logora jedan veliki  
17 broj ljudi je umro, bilo tamo, u Bosni, bilo v... u inostranstvu, i to ljudi u  
18 dobi između 30, 40 i p... do 50 godina. Ja mislim da je umrlo najmanje 200-300  
19 ljudi od te grupe. A ne znam da li ćete me pitati o brojevima koliko je bilo  
20 ljudi zatočeno.

21 P: S obzirom da ste Vi to sada pomenuli, naravno, postaviću Vam to  
22 pitanje. Ako Vi znate nekakve brojke o tome, izvolite, recite nam koliko je bilo

1 ljudi koji su bili tamo zatočeni.

2 O: Ja sam mogao znati približan broj ljudi, obzirom da sam bio u kuhinji  
3 i da sam dijelio kruh u logoru 1. Znam i za logor 2 koliko je moglo bit'. Ali ja  
4 znam tačno broj ljudi koji su prošli kroz taj logor, od 1. juna do 18. decembra.  
5 To je brojka od 5.434.

6 P: Malo smo se opet udaljili od teme. Ali recite nam, svi ti ljudi sa  
7 kojima ste Vi bili u logoru, koliko je njih bilo uhapšeno ili uhvaćeno u  
8 trenutku kada su se oni stvarno borili. Dakle, da li ih je bilo koji su bili  
9 uhapšeni u momentu kada su učestvovali u borbama protiv Srba?

10 O: To se radilo uglavnom sve o civilima koji su pohvatani kod svojih  
11 kuća, koji su dovedeni iz sela, iz gradova. To nisu bili ljudi koji su se  
12 borili. To su bili civil...civili sve. Ja sam vidio da su neko'ko slučajeva  
13 doveli i vojnike. Vidio sam dvojicu pripadnika Armije Bosne i Hercegovine koji  
14 su dovedeni sa Jajca, kao vojni zarobljenici. Ja sam s njima pričao kad su  
15 uhvaćeni. I oni su otišli u razmjenu. Još jedan vojnik, il' je možda of...oficir  
16 Armije Bosne i Hercegovine uhvaćen na... isto na Jajcu, iz Zenice. I ja sam još  
17 znao dva-tri oficira Hrvatske vojske koja su tu... koja su uhvaćena negdje kod  
18 Bugojna. Bio je doveden i jedan pripadnik HOS-a, to sam čuo i čuo sam da je  
19 ubijen u samici. A ovo drugo su civili, sve su civili. Nije bilo, znači, tu  
20 ljudi koji su se... koji su davali otpor prema srpskoj vojsci ili bilo čemu.

21 Kasnije negdje, kad je Jajce palo, kad su ga Srbi stavili pod svoju  
22 kontrolu, tu je dovedeno još nekih vojnika koji su bili po nacionalnosti Srbi.  
23 Ja nisam znao zapravo ko su oni, da li su vojni dezertteri Vojske Republike

24

25

26

27

28

29

30

1 Srpske ili nešto drugo. Ja znam da su oni ostali kad smo mi pušteni. Oni su,  
2 znači, ostali u vojsci srpskoj. I bila su još dva srpska vojnika, jedan ili dva,  
3 koji su također bili dezertteri srpske vojske i koji su boravili s nama u štali.

4 P: Molim Vas da sudijama objasnite šta je to HOS, pošto možda sudije  
5 nisu upoznate sa tim nazivom.

6 O: HOS, to je hrvatska... Hrvatske odbrambene snage u Bosni i Hercegovini.  
7 To je, znači... to su jedinice teritorijalne odbrane Hrvata koje su, ovaj, bile u  
8 prvo vrijeme... koji su, ustvari, branili svoja sela. Međutim, kasnije su oni  
9 prešli ili u hrvatsku... Hrvatsko vijeće odbrane ili u Armiju Bosne i Hercegovine.

10 P: Dobro. Mogu li na trenutak da se vratim na pitanje hrane. Rekli ste  
11 da nije bilo vode da se peru tanjiri, tako da ste morali jesti iz prljavih  
12 tanjira. A da li ste dobili sredstva za pranje, da li ste, na primer, imali  
13 tuševe bilo kakve vrste?

14 O: Mi smo imali vrlo rijetko mogućnost da imamo kupanje. Ja sad ne mogu  
15 precizno kazati da li je to bilo mjesečno ili je bilo u dva mjeseca, da su iz  
16 Banja Luke dovozili cisternu vode u... a... vojna jedinica i tu, u logoru, su  
17 postavljali vanjske tuševe. I d... tada bi imali tri minute da prođemo kro... ispod  
18 tih tuševa i da se kupamo hladnom vodom. Ali, kažem, to je bilo vrlo rijetko,  
19 ali je to bilo. Inače, u početku... u početku je bilo vode, prvih dana. Bile su  
20 neke instalacije tamo, u logoru. Jer to je poljoprivredno dobro.

21 M...međutim, to je isključeno i nije bilo više vode. Onda smo morali vodu  
22 nositi sa jezera. Dobili smo kante od c... Međunarodnog crvenog križa i onda bi

1 izlazili u... vodili bi nas vojni policajci, u koloni, do jezera vještačkog, koje  
2 je bilo dole. To je bila prijava voda, zagađena, sa punoglavcima. Žuta. Jer nas  
3 dođe stotinu ili dvjesta, i dok natočimo te kanistere mi zamutimo ionako mutnu  
4 vodu. Druga grupa koja je iza nas isto ona mora sipat' mutnu vodu. Tu vodu smo i  
5 pili i sa njom smo kuhali hranu. I za higijenu.

6 P: A kakva je bila situacija sa pitkom vodom? Odakle je ona dolazila, da  
7 li ste je uopšte dobivali?

8 O: U početku, rekao sam. Kad sam, znači, iz samice prešao u štalu broj  
9 1, tad smo vodu z... dobijali iz jedne vojničke posude ili "manjerke". Napunili bi  
10 je i dijelili mi, zatvorenici, iz jedne šoljice, po cijeloj štali. Ali nje nije  
11 bilo dovoljno. Međutim, to je ipak bila voda iz... iz mreže koja je tad bila.  
12 Kasnije je ta mreža isključena. I ja, koliko se sjećam, da smo... možda s... možda  
13 je cisterna vode dolazila, ja ne znam. Čini mi se da je i cisterna jedno vrijeme  
14 dolazila, vojna cisterna.

15 Kasnije su... znači, dobili smo te kanistere pa smo nosili iz jezera. Tu  
16 smo vodu i pili. Poslije toga su - al' to je već bio pred kraj, već tamo, ne  
17 znam, avgust, septembar možda - neke česme su napravili od metala. Mislim da je  
18 svaka štala imala dvije-tri pipe. Ali ja sad ne sjećam se. To je Međunarodni  
19 crveni križ obezbijedio, ja mislim, da su donijeli neke veće mješine sa... sa  
20 vodom i da smo mogli na te pipe točiti.

1 P: A šta se desilo kada je došla zima? Pošto ste bili tamo do decembra.  
2 Da li ste dobili neke dodatne pokrivače ili presvlaku, nešto, bilo šta od uprave  
3 logora?

4 O: Od uprave logora u tim štalama smo dobili, znači, dole zemlju i  
5 beton, ili možda m...malo sijena ili bujadi koje smo išli, oni su nas vodili, da  
6 ih posiječemo na livadi i da donesemo, i da prostremo. To smo od njih dobili.  
7 Nešto ćebadi smo dobili od "Merhameta", al' vrlo malo. Onda je jedno ćebe moglo  
8 bit' da koristi pet il' šest ljudi, tako što bi prostrli ispod to ćebe i na  
9 njemu ležali. Poslije toga, kad je Međunarodni crveni križ došao, onda smo  
10 dobili ćebad, dovoljno, ako se može reći, dva ili tri, da se možemo... dole  
11 staviti i pokriti. Tako da je svako imô jedno ili dva ćebeta. Od Međunarodnog  
12 križa smo dobili, i UNHCR-a... Znači...

13 P: Oprostite.

14 O: Okay.

15 P: Mogu li Vas nešto upitati o pomoći koju Vam je davao "Merhamet"? Da  
16 li ste dobili... Zapravo, šta se dešavalo - možda biste nam to mogli reći - kada  
17 se dijelila ta pomoć?

18 O: "Merhamet" je povremeno jednim kamionom plave boje, *Deutz* od 5 tona,  
19 dovezio nešto hrane i prikupljenih odjevnih predmeta. To je bila pomoć građana,  
20 muslimana u Banja Luci, koju su organizirali članovi "Merhameta". Preko  
21 "Merhameta" su dolazili ponekad i paketi od članova familija, ko je slao. Znači,  
22 ti paketi su počeli dolaziti negdje možda nakon mjesec dana. Ja ne znam tačan...  
23 tačno kad. Ali sjećam se prvog kamiona kad je došao "Merhamet", prepoznô sam  
24 vani jednog mog komšiju iz Sanskog Mosta, Brkljača. Visok je čovjek, bio

1 fudbaler. I vidio sam kad su istovarili pakete ispred ulaza, na putu. Teško  
2 kazati koliko je toga bilo, ali ovako, u krug, kao ovdje ovaj prostor. Poredani  
3 vani. Onda su oni otišli, pr... kamion "Merhameta" otišô nazad.

4 Onda su vojni policajci pregledali te pakete i tako su radili svaki put.  
5 Svaki paket bi pregledali i uzeli bi ono što njima odgovara. Znači, to su  
6 najčešće cigarete, neki slatkiši ako su bili, ili neki odjevni predmeti. Onda  
7 poslije toga su pravili spisak i taj spisak se čitao po štali, da imaju pakete.  
8 I onda bi napravili, znači, da iziđu ti logoraši čiji su paketi i odlazili su da  
9 podignu paket. Ja sam jednom dobio paket od mojih tetaka iz Banja Luke, i to  
10 uglavnom pola je uzeto, a pola ostalo. Koliko je puta doš...došô ta...takva  
11 pošiljka, teško mogu reći, ali možda sedmično, ili u 15 dana je, ne znam,  
12 srijedom ili ne znam kojim danom. Ali značajno je to bilo.

13 Za higijenu, znam da smo jednom dobili male one sapuniće /sic/ crvene  
14 boje, svi su bili jednaki. Nismo svi mogli dobiti, nije bilo dovoljno. To je,  
15 koliko se sjećam, poslao "Caritas". To je bilo sve, dok nije UNHCR donio nam  
16 neke francuske sapune za pranje. Mi smo bili puni, da kažem, i prljavštine i m...  
17 i insekata, ušiju. Međutim, kasnije smo nastojali da to iščistimo.

18 P: Najzad, na temu uslova u pogledu hrane. Kada ste ušli u Manjaču,  
19 koliko ste imali kilograma?

20 O: Ja sam uhapšen u Sanskom Mostu sa nekih 90... 90 kilograma. A mislim da  
21 sam izgubio između 20 i 30 kilograma, ovaj, u periodu, znači, od hapšenja do...  
22 nekih dva mjeseca dok sam bio na Manjači. Kasnije sam izišao negdje oko 70, 75

1 kilograma, iz logora, ali računajući taj Međunarodni crveni križ, odnosno UNHCR,  
2 kad su počeli dovoziti pomoć, da su pojačali ishranu.

3 GĐA KORNER: [simultani prevod] Časni Sude, ne znam kakva je sada  
4 trenutna situacija -

5 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Evo kakva, gospođo Korner. Pratio sam  
6 glavno ispitivanje posmatrajući Vas i svjedoka istovremeno.

7 GĐA KORNER: [simultani prevod] Pitam zapravo -

8 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Možete postaviti još par pitanja, a  
9 onda mislim da će biti bolje da se zaustavimo.

10 GĐA KORNER: [simultani prevod] Ako bi prevodioci mogli da to podnesu, ja  
11 bih mogla temu Manjače da završim prije 6.00 sati, jer sada ću se pozabaviti  
12 posjetiocima, zatim ću zamoliti da se pokaže video-snimak.

13 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Koliko očekujete da će to trajati?

14 GĐA KORNER: [simultani prevod] Pa, mogla bih reći još pola sata.

15 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Za sada ćemo nastaviti, a onda ćemo  
16 vidjeti dalje.

17 GĐA KORNER: [simultani prevod]

18 P: Spomenuli ste, suče, neke vojne oficire, zvaničnike, koji su došli u  
19 logor. Da li je bilo i posjetilaca... Oprostite, već ste rekli, bilo je ljudi koje

1 ste prepoznali, a koji su dolazili u posjetu iz Banja Luke. Možete li nam reći  
2 ko su bili ti ljudi, možete li ih imenovati?

3 O: Bilo je više puta posjeta, grupa. Ja sam neke ljude i prepoznao jer  
4 sam svojevremeno išo u školu, srednju školu u Banja Luci. I kontaktirao sam,  
5 radeći posao, odgovoran posao, sarađivao sa raznim organima u Banja Luci prije  
6 rata, pa sam mnoge ljude upoznao. Mnogi su sa mnom išli u školu i studirali.

7 GĐA KORNER: [simultani prevod] Možda /?imamo/ problem. Samo minut pauze,  
8 gospodine.

9 [Pretresno vijeće i sekretar se savjetuju]

10 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Gospođo Korner, nastavite, ali imajte  
11 na umu da ćemo za osam ili deset minuta morati da zamijenimo traku.

12 GĐA KORNER: [simultani prevod] Časni Sude, možda bi odgovor na to bio da  
13 završimo izlaganje svjedoka, a ostavimo video snimak nakon pauze.

14 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Nisam imao namjeru praviti još jednu  
15 pauzu. Htio sam da dovršimo današnju sesiju.

16 GĐA KORNER: [simultani prevod] To sam i mislila, dok čekamo da se  
17 zamijene trake. Sudac Draganović će se vratiti i doći će ponovno za dvije  
18 nedelje.

19 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Dakle, to ste mislili.

20 GĐA KORNER: [simultani prevod]

21 P: Izvinite, gospodine, što smo Vas prekinuli, tj. ja sam Vas prekinula.  
22 Znači, znali ste ove ljude iz Banja Luke. Možete li neke od njih imenovati, te  
23  
24  
25  
26  
27  
28  
29  
30

1 koji su došli u posjetu, a koje ste Vi poznavali?

2 O: Pa, ja sam viđao, recimo, kad su dolazili Prstojević Dubravko, on je  
3 išao sa mnom u srednju školu i to... od tad sam ga poznavao. Znači, obilazio je  
4 logor dva-tri puta. Koliko sam mogao saznati, on je bio neki ministar za  
5 inform...informisanje, il' ne znam šta, u tim uvjetima; ispred korpusa, možda, il'  
6 nemam pojma. Uglavnom, sa njim su dolazili neki novinari. Vidio sam Slijepčević  
7 Vladu iz... koji je bio... koji je radio za srpsku televiziju i radio, iz Bosanske  
8 Gradiške... o... da, iz Gradiške Bosanske, znam da je otuda. Njega sam poznavao.  
9 Zatim, u posjeti logoru bio je Župljanin Stojan i Balaban Nenad. Skupa su bili.  
10 Njih sam također poznavao, i to dobro.

11 P: Nenad Balaban, šta je on radio? Šta je bio njegov posao?

12 O: Ono što sam ja znao u to vrijeme, on je... mislim da je on bio načelnik  
13 vojne bezbjednosti 1. korpusa. A Župljanin je bio načelnik CSB-a Banja Luka.  
14 Ovaj je, Balaban, bio, čini mi se, u vojnoj uniformi, a Župljanin je bio u  
15 civilnom odijelu tada. Ušli su u logor sa komandantom logora, Popovićem. I ja  
16 sam tad bio baš u dijelu koji se zove kuhinja, ili trpezarija. To je onaj dio  
17 nadstrešnica za sijeno. I pošto su oni došli, obilazili to, taj logor, ja sam s  
18 njima kontaktirao tada. Stao sam s njima i oni su sa mnom stali. Sva trojica. Ja  
19 sam pitao njih nešto: "Šta je ovo? Zbog čega je ovo?" i tako dalje, i "Šta će  
20 biti s nama?" Dobio sam i odgovore od obadvojice.

21 Također sam prepoznao predstavnike ne... ovaj, iz policije, iz CSB-a Banja  
22 Luka, Bojinović Mirko koji je bio pravnik po struci, s... s kojim sam bio prije  
23 rata dobar prijatelj. I još jedan je sa njim bio. Imali su činove, visoke činove  
24 iz policije. I oni su bili u obilasku i vidio sam da su bili u konjušnici.

1 G. ACKERMAN: [simultani prevod] Izvinite, samo na trenutak.

2 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Gospodine Ackerman?

3 G. ACKERMAN: [simultani prevod] Ne volim da prekidam, ali želim da ovaj  
4 zahtjev iznesem prije nego što iscuri traka. Odavde, sasvim sam siguran da vidim  
5 komad papira na koji se poziva svjedok, da se /?zapis/ nalazi na obje stranice.  
6 I mislim da na obje stranice ima napisani tekst, a mi imamo primjerak samo jedne  
7 stranice. I zahtevam da sve stranice, obje stranice... ako želi Sud da se  
8 informiše i da osvježi svoje pamćenje, mislim da imamo pravo da dobijemo sve one  
9 papire koje je svjedok donio sa sobom, a ne samo jednu stranu jedne stranice.

10 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Mogu li videti papir koji svjedok ima  
11 pred sobom i koji nam pokazuje?

12 SVJEDOK: To je taj papir. Kad je bila z...zadnja pauza, ja sam samo neke  
13 crtice stavio, da se podsjetim. Stavio sam, znači, "klozet" i "kupanja",  
14 "buđenje u 5.00 sati", "štale", "epidemija", "suđe se nije pralo". Znači, to je  
15 na taj isti papir dodato par crtica, pa izvolite, mo...može se kopirati.

16 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Gospodine poslužitelju, molim Vas dajte  
17 mi da vidim taj papir.

18 [Sudije vijećaju]

19 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Radi se o istom papiru a, po mom  
20 mišljenju, očigledno je da ima nekih dodataka na dnu onoga što se čini prvom

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 stranicom i nešto napisano na poleđini, samo četiri retka. A to se meni čini da  
2 je napisano prije nego što su dodana ova tri retka na prvoj stranici. Ono što  
3 imate na poleđini čini se da je bilo prije nego što ste dodali ova tri retka; da  
4 li je to tačno?

5 SVJEDOK: Mislim da sam ja dodao to na poleđini na pauzi, dok sam se  
6 koncentrirao, radi... da ne zaboravim neke detalje. To su samo kratke...

7 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] U svakom slučaju, neka se ovo  
8 fotokopira. Poslužitelju, obje stranice. A onda ćemo odmah nakon fotokopiranja  
9 vratiti svjedoku.

10 G. ACKERMAN: [simultani prevod] On je također rekao da nema ništa protiv  
11 da se fotokopira i drugi list papira koji ima u džepu.

12 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Ali neću tražiti da nam to pokaže  
13 ukoliko se neće pozivati na to.

14 G. ACKERMAN: [simultani prevod] Na prvoj stranici, videćete da na dnu,  
15 prije nego što je bilo šta dodao, da postoji rečenica koja je napola napisana, a  
16 -

17 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Ali je prethodno rekao da se neće  
18 pozivati na drugu stranicu, da se neće podsjećati.

19 G. ACKERMAN: [simultani prevod] Upitajte ga da li je danas ijednom  
20 pogledao tu stranicu da osvježi svoje pamćenje.

21 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Da li ste gledali, tokom današnjeg  
22  
23  
24  
25  
26  
27  
28  
29  
30

1 svjedočenja, drugu stranicu, kako biste osvježili svoje pamćenje? Tokom  
2 svjedočenja, ne prije niti tokom pauze, jer to je nešto drugo.

3 SVJEDOK: Nisam. Nisam gledao jer taj papir mi nije bio potreban. Bila su  
4 mi bitna imena, da ne pogriješim. I kod, znači, kod razjašnjavanja uvjeta u  
5 kojim smo bili u logoru. Samo sam kratko notirao, da se podsjetim, znači, o čemu  
6 trebam kazati.

7 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Izvolite, gospođo Fauveau?

8 GĐA FAUVEAU-IVANOVIĆ: [simultani prevod] Gospodine predsjedavajući, u  
9 potpunosti poštujem Vašu odluku, ali bih željela imati sadržaj toga dokumenta  
10 koji može imati veliki značaj u ovom predmetu.

11 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Kakav značaj, gospođo Fauveau, ako mogu  
12 da Vas pitam?

13 GĐA FAUVEAU-IVANOVIĆ: /prevod engleskog transkripta: "Da. Ja bih Vam to  
14 rado objasnila, ali ne u prisustvu svjedoka."/

15 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Možemo li napraviti fotokopiju i druge  
16 stranice? Da li imate nešto protiv da se fotokopira i druga stranica?

17 SVJEDOK: Nemam ništa protiv, evo, izvolite. Samo da -

18 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Neka se...

19 SVJEDOK: Oprostite, s -

20 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] ...fotokopira i druga stranica.

21 SVJEDOK: Samo da vidim šta piše.

22 Okay.

23 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] U međuvremenu, gospođo Korner, možete  
24 nastaviti.

25 Sad treba da zamijenimo traku, osim ako želite da se ovdje prekine i da  
26 nastavite nakon pauze.

27 GĐA KORNER: [simultani prevod] Mislim, ako dozvolite da završim dolazak

1 ljudi i posjete ljudi u logor.

2 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Dovođite to, pa ćemo odmah nakon toga.

3 GĐA KORNER: [simultani prevod]

4 P: Suče, Vi ste govorili o tome da ste vidjeli Župljanina i Balabana.

5 Rekli ste da ste razgovarali sa njima, da ste ih pitali šta će se desiti, da ste  
6 dobili odgovor. Ko Vam je odgovorio i šta je bio odgovor?

7 O: Pa, ja sam prvo pitao, ovaj, bu... ustvari, Balaban je prvo pitao mene:

8 "Otkud ti ovdje?" I zašto sam ja ovdje. A ja sam se nasmejao na to pitanje.

9 Rekao sam: "Vada bi t... Valjda bi ti trebao znati zašto sam ja ovdje." I pitao je  
10 još: "Da li ima još neko od kolega?" - misli na suce ili advokate. Ja sam kazao:

11 "Ima još kolega Šabić Suad, advokat, koji je u drugom logoru." A pitao sam  
12 Župljanina: "Šta će biti s nama?" On je rekao, ovaj: "Biće sve u redu. Bićete  
13 pušteni. Neće niko stradati." E, još je Balaban meni rekao, na kraju: "Bolje da  
14 si ovdje nego da si u rovu." To je kao utjeha meni. To je bio razgovor.

15 P: Da li je bilo članova... Oprostite. Da li je bio jedan osobito  
16 političar koji je posjetio ove štale i koji ih je obišao?

17 O: Jedne prilike, negdje u ljeto - a ja tačno se ne sjećam datuma - bio  
18 je jedan političar iz Banja Luke. Mislim da je to bio Kuprešanin Vojo iz... koji  
19 je ispred vlade, ispred Vlade ARK, ispred Kriznog štaba ARK. On je bio u

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 civilnom odijelu, s kravatom mislim da je bio. Obišo je sve štale. Ja sam bio  
2 tada u prostoru kuhinje. Prvo sam bio u mojoj štali dok je on bio u mojoj štali,  
3 pa sam onda izišo u prostor kuhinje. A onda je on išo u druge štale, obilazio  
4 druge štale. Tako da sam mogao čuti tu njegovu priču. On je nešto pričao, ja  
5 nisam dobro ni zapamtio sve, ali, kao, da ćemo mi biti pušteni i da s... da ćemo  
6 brzo otići. "Oni koji su," kao, u tom smislu, "okrvavili ruke, ti će  
7 odgovarat'." Ja sam vidio da su ljudi aplaudirali. Vjerovatno su mislili da će  
8 stvarno izići. Međutim, ja sam znao još tada da mi nećemo izići i da se mi  
9 nećemo vratit' kući. Meni je bilo muka i mnoge sam, te koji su aplaudirali, ta -

10 P: Izvinjavam se. Da li Vi znate da li je iko bio pušten odatle, kao  
11 direktna posledica intervencije nečije, nekog političara ili nekog vojnog lica?  
12 Znači, intervencije bilo koje istaknute ličnosti.

13 O: Pa, ja sam čuo za neke pojedince da su pušteni. To su bili... to je  
14 mali broj ljudi, pojedinaca. Čuo sam da su davali novac njihovi članovi familije  
15 i da iziđu. Tako z...zasigurno znam da je izišao Halilović Nijaz iz Sanskog Mosta,  
16 koji je, to sam objašnjavao, bio kao komandant il' načelnik Teritorijalne  
17 odbrane do onog momenta kad... dok odbrana... Teritorijalna odbrana nije  
18 rasformirana. I on je kratko bio u logoru, na Manjači. I sjećam se tog dana kad  
19 mi je rekao da ide i da je došao Basara Branko po njega. I ja čak mislim da je  
20 Basara Branko bio autom na Manjači i da je njega odvezô. A Basara Branko je bio  
21 komandant 6. krajiške brigade. Poslije sam saznao, poslije logora, kad sam sreo  
22 Nijaza. On mi je kazao -

23 P: Molim Vas samo da se zaustavite za trenutak. Ovde u zapisnik je ušlo

1 "Pasara", a verovatno se radi o Basari, sa "B"; je li tako?

2 O: Basara, jeste, komandant 6. krajiške sanske. On je držao tog  
3 Halilovića kod sebe u Banja Luci, u stanu, nekoliko dana. To mi je pričao  
4 Halilović poslije rata. I onda je on njega izveo preko Beograda, tamo, preko  
5 Srbije na Mađarsku, jer je njegov otac koji je radio u inostranstvu dao novac.  
6 Također znam da su izišli još neki pojedinci, kao što je d...doktor Flat iz  
7 Ključa, kao što je Miralem, slastičar, ne znam mu prezime, zaboravio sam. I još  
8 neki pojedinci. Ja sam također vidio, da ne zaboravim, moga predsjednika tada  
9 Okružnog suda Banja Luka, Rosić Jovu. On je također dolazio tu, u logor, i  
10 ulazio na ulaz, u /sic/ vrata štale, u civilnom mantilu njegovom. Ja se nisam  
11 pojavljivao pred njega jer nisam želio kontakt. On... ja ne znam zbog čega je  
12 dolazio na Manjaču, u logor. On je bio predsjednik suda, višeg suda, odnosno  
13 Okružnog suda Banja Luka. On je bio dva puta, ja mislim. Moguće je da je imô  
14 neke zadatke. Također sam još vidio sudiju vojnog suda 1. korpusa.

15 P: Kako se on zove? Da li se sećate?

16 O: Samo momenat, samo malo koncentrišem. Sjetiću se kasnije, molim Vas.

17 Vidio sam Stanić Radovana.

18 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Ako to ime imate napisano na listi,  
19 možete pogledati listu.

20 GĐA KORNER: [simultani prevod] Ja bih želela da zamolim da se možda  
21 vratimo na spisak koji je on dao uz svoju izjavu. Možda je to ono što je

1 najjednostavnije jer to se uopšte ne spori.

2 P: Gospodine, da li je sa sudijom Okružnog suda bio i čovek po imenu  
3 Mirko Adamović i još jedan, Sveto Davidović? /kako je prevedeno/

4 O: Tako je. Na njih sam mislio. Mislio sam na, prije svega, na ovoga  
5 prvoga koga ste pročitali. Ovog, znači, sudija Vojnog suda, ovaj, Mirko  
6 Adamović, kojeg znam, on je rodom iz Sanskog Mosta. Njega sam vidio.

7 Vidio sam Stanić Radovana koji je bio sudija, odnosno predsjednik suda u  
8 Sanskom Mostu i koji je bio u državnoj bezbjednosti srpskoj, i koji je ispitivô  
9 logoraše u Sanskom Mostu, u policijskoj stanici, u "Kringsu" i ostalim, i koji  
10 je dolazio na Manjaču ispitivati.

11 I vidio sam -

12 P: Da li je ikada održan ikakav pretres u prisustvu tih sudija, tih  
13 ljudi koji su radili u pravosuđu, a u vezi sa nekim od zatvorenika?

14 O: Ja koliko znam da nije. Nije bilo nikakvog s... tu suđenja ni pretresa,  
15 nego su dolazili, vjerovatno, radi uzimanja izjava nekih.

16 GĐA KORNER: [simultani prevod] Da, meni se ovo čini odgovarajućim  
17 momentom. Časni Sude, možda biste Vi mogli da objasnite svedoku o čemu se radi.

1 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Pretpostavljam da Vam je situacija već  
2 objašnjena. Napravićemo pauzu tokom koje ćete se Vi vratiti kući, ali će se od  
3 Vas tražiti da se ponovo vratite u Hag da nastavite sa svedočenjem. O tome ćete  
4 biti unapred obavešteni, o datumu kada treba da budete prisutni ovde i, naravno,  
5 dobićete svu uobičajenu i potrebnu pomoć kako biste se vratili ovde na vreme. To  
6 će biti negde u mesecu maju, ne znam tačno kada.

7 GĐA KORNER: [simultani prevod] 13. maja

8 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Dakle, možete očekivati da ćete  
9 najverovatnije nastaviti sa svedočenjem 13. maja. I to će učiniti gospođa  
10 Korner, koja će dovršiti glavno ispitivanje, a nakon toga će Vas advokati  
11 Odbrane unakrsno ispitivati.

12 Ja Vam se zahvaljujem što ste došli ovde da svedočite i videćemo se  
13 ponovo 13. maja.

14 GĐA KORNER: [simultani prevod] Možda nije potrebno, ali moguće je, ipak  
15 da kažete nešto u vezi sa ovim, zato što će on možda susresti neke druge svedoke  
16 kada se bude vratio u Sanski Most.

17 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Da.

18 Naravno, mislim da nema puno potrebe da Vam objašnjavam ovo, ali Vi  
19 znate da je veoma značajno da od ovog momenta pa dok se ponovo ne vratite u Hag,  
20 da za to vreme Vi ne smete o ovim stvarima razgovarati ni sa kim, a posebno ne  
21 sa ljudima koji će možda doći ovde da svedoče ili sa onima koji su možda već  
22 svedočili pred ovim Sudom. Dakle, Vi ste sudija i mislim da nema potrebe da ja  
23 to Vama nadugačko objašnjavam. Siguran sam da to razumete.

24 Treba li šta još reći za svedoka?

1  
2  
3  
4  
5  
6  
7  
8  
9  
10  
11  
12  
13  
14  
15  
16  
17  
18  
19  
20  
21  
22  
23  
24  
25  
26  
27  
28  
29  
30

Prazna stranica umetnuta radi usklađivanja numeracije stranica.

petak, 26.04.2002.

Predmet br. IT-99-36-T

Ovaj transkript je izrađen na osnovu zvaničnog zvučnog zapisa na jeziku regiona, načinjenog tokom sudskog postupka, poštujući *verbatim* pravilo (doslovan zapis, od riječi do riječi). Kako su na suđenju korišteni bosanski, hrvatski i srpski jezik (B/H/S), ovisno o izvornom govorniku odnosno prevodiocu, tako su sva tri jezika zastupljena i u transkriptu. Ukoliko se govornik na suđenju služio nekim drugim jezikom osim navedenih, zapisan je simultani prijevod prevodioca na B/H/S. Članom 33 Statuta Međunarodnog suda utvrđeno je da su radni jezici Međunarodnog suda engleski i francuski. U slučaju razlike između ovog transkripta i verzije na engleskom ili francuskom jeziku, verzija transkripta na radnom jeziku bit će mjerodavni dokument. Numeracija stranica transkripta je u potpunosti usklađena s transkriptom na engleskom jeziku.

1 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Onda u tom slučaju svedok može biti  
2 izveden iz sudnice.

3 Da li biste želeli da šta razmotrimo pre nego što završimo sa današnjim  
4 zasedanjem?

5 Dakle, nastavićemo sa radom 7. maja. Prijatan vikend.

6 G. ACKERMAN: [simultani prevod] Meni se čini da je predviđeno da ćemo  
7 raditi pre podne, počevši od 7. maja.

8 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Koliko se meni čini, ako se dobro  
9 sećam, sve je predviđeno za ujutro. Dakle, možda ne za ceo mesec maj, a zatim  
10 posle toga u junu ćemo raditi poslepodne. Možda ne celog juna, ali najvećim  
11 delom.

12 [Pretnosno vijeće i sudski savjetnik vijećaju]

13 SUDSKI SLUŽBENIK: [simultani prevod] Ustanite, molim.

14 ... Sjednica završena u 17.45h.

15 Nastavak zakazan za utorak,

16 07.05.2002., u 09.00h.